

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE
PÉČE ŘÁDNÉHO HOSPODÁŘE

Stanislav Vondrák

Plzeň 2022

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Stanislav VONDRÁK**
Osobní číslo: **R17M0374P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Péče řádného hospodáře**
Zadávající katedra: **Katedra obchodního práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Právní vývoj a historie institutu péče řádného hospodáře
3. Stanovení subjektů
4. Péče řádného hospodáře
 - 4.1 Definování pojmu
 - 4.2 Povinnost loajality
 - 4.3 Povinnost péče
5. Pravidlo podnikatelského úsudku
6. Důsledky porušení povinnosti péče řádného hospodáře
 - 6.1 Soukromoprávní odpovědnost
 - 6.2 Trestněprávní odpovědnost
7. Právní úprava péče řádného hospodáře ve Velké Británii
8. Komparace české a britské právní úpravy péče řádného hospodáře
9. Závěr

Rozsah diplomové práce:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník
- Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník
- Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník
- Zákon č. 90/2012 Sb., Zákon o obchodních společnostech a družstvech
- BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a kol. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013
- DVOŘÁK, Tomáš. Osobní obchodní společnosti ve světle rekodifikace českého obchodního práva. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR)
- JELÍNEK, Jiří, HERCZEG, Jiří. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob: Komentář s judikaturou. 2. vydání. Praha: Nakladatelství Leges s.r.o., 2013
- MANCELOVÁ, Silvia. Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti. Praha: C.H. Beck, 2015
- NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, Lucie. Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob. Praha: Wolters Kluwer, 2019
- SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva. Komentář. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, 1666 s.
- SVEJKOVSKÝ, J., MAREK, R. a kol. Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, 544 s.
- ŠTENGOLVÁ, I., HAVEL, B., CILÉČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, 1316 s.
- Další dle potřeby

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Kateřina Burešová, Ph.D.

Fakulta elektrotechnická

Datum zadání diplomové práce:

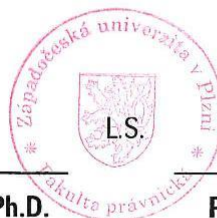
1. února 2021

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2022

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Prof. JUDr. Přemysl Raban, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 14. září 2021

Čestné prohlášení

Tímto čestně prohlašuji, že svou diplomovou práci na téma „Péče řádného hospodáře“ jsem vypracoval samostatně a použil pouze uvedených pramenů a literatury.

V Dubu dne 30. 3. 2022

.....

Stanislav Vondrák

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucí této práce, JUDr. Kateřině Burešové, Ph.D., za pomoc při sestavení tohoto tématu a jeho vymezení. Dále bych chtěl vyjádřit svou vděčnost své rodině, která za mnou stála a podporovala po celou dobu studia.

Obsah

Úvod.....	1
1 Právní vývoj a historie institutu péče řádného hospodáře	3
2 Stanovení subjektů	7
2.1 Obchodní společnosti	7
2.2 Dělení orgánů.....	8
2.3 Členství v orgánech.....	9
2.4 Pravidla nutná pro jednání členů orgánů	10
2.5 Povaha vztahu mezi členem představenstva a akciové společností.....	11
3 Péče řádného hospodáře.....	12
3.1 Definování pojmu.....	12
3.1.1 Objektivní povaha povinnosti péče řádného hospodáře.....	13
3.1.2 Povinnost péče řádného hospodáře a loajality před rekodifikací	13
3.2 Povinnost loajality.....	14
3.3 Povinnost péče.....	15
4 Pravidlo podnikatelského úsudku	17
4.1 Základní objasnění pravidla podnikatelského úsudku	17
4.2 Jednotlivá kritéria pravidla podnikatelského úsudku	19
4.2.1 Podnikatelské rozhodnutí	19
4.2.2 Nezbytná loajalita	20
4.2.3 Obhajitelný zájem	21
4.2.4 Informovanost	22
5 Důsledky porušení povinnosti péče řádného hospodáře.....	24
5.1 Odpovědnost členů statutárních orgánů před rekodifikací.....	24
5.2 Rekodifikační změny v postavení a odpovědnosti členů statutárních orgánů .	27
5.3 Soukromoprávní odpovědnost	28
5.3.1 Vydání prospěchu	30
5.3.2 Ručení člena orgánu v rámci § 159 odst. 3 občanského zákoníku.....	31
5.3.3 Vznik ručení při úpadku obchodní korporace podle § 66 zákona o obchodních korporacích	32
5.3.4 Vyloučení člena představenstva z výkonu funkce	33
5.4 Trestněprávní odpovědnost.....	34
5.4.1 Porušení povinnosti při správě cizího majetku	35
5.4.2 Porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti.....	37
5.4.3 Způsobení úpadku.....	38
6 Právní úprava péče řádného hospodáře ve Velké Británii	40

7	Komparace české a britské právní úpravy péče řádného hospodáře.....	46
7.1	Rozdíly mezi péčí řádného hospodáře a duty of care.....	46
7.2	Obdobné prvky péče řádného hospodáře a duty of care	47
	Závěr.....	49
	Cizojazyčné resumé	52
	Seznam použité literatury a dalších pramenů	55

Úvod

Jako téma své závěrečné diplomové práce jsem si zvolil „Péče řádného hospodáře“. Volba tohoto tématu byla motivována jak důležitostí institutu vůči právníkům osobám, speciálně pro členy statutárních orgánů obchodních korporací, tak i osobním zájmem a snahou zjistit o povinnosti péče řádného hospodáře více.

Ve své závěrečné práci se budu věnovat problematice povinnosti péče řádného hospodáře z pohledu českého právního řádu a to především po rekodifikaci soukromého práva, ale zmíním se i o stavu, který zde byl před již zmíněnou rekodifikací.

Cílem mé práce je objasnit a popsat institut povinnosti péče řádného hospodáře s ohledem na to, jak je upraven tuzemským soukromým právem, konkrétně se budu zabývat úpravou v občanském zákoníku a nemůže chybět ani zákon o obchodních korporacích. Dále se budu věnovat jednotlivými částem této povinnosti. Chtěl bych se také pustit do problematiky možných důsledků při porušení povinnosti péče řádného hospodáře.

Sloužit mi budou při zpracovávání především jednotlivé právní úpravy jak soukromého, tak i veřejného práva a to při snaze řešení otázky trestněprávní odpovědnosti. Dalšími zdroji budou odborné publikace, odborné články a v neposlední řadě nesmí chybět pro tuto povinnost esenciální nejen judikatura českých, ale i zahraničních soudů. Zejména zahraniční literaturu a soudní praxi využiji v kapitole věnující se britské právní úpravě institutu péče řádného hospodáře.

Práci člením do sedmi kapitol a několika podkapitol.

V první kapitole se ohlédnu za samým počátkem vzniku institutu péče řádného hospodáře, konkrétně tedy do starověkého Říma. Posléze se budu věnovat dalším historickým etapám vývoje péče řádného hospodáře s bližším zaměřením na úpravu na území dnešní České republiky. V druhé části pak určím, kdo je povinen jednat s péčí řádného hospodáře.

Ve třetí kapitole zodpovím samotnou otázku povinnosti péče řádného hospodáře, vrátím se k úpravě před rekodifikací soukromého práva, dále se zmíním o povinnosti péče a povinnosti loajality. Čtvrtá kapitola je pak věnována relativně

novému pojmu v českém právním řádu a to pravidlu podnikatelského úsudku, díky kterému se jistě lépe dýchá nejednomu členovi statutárního orgánu obchodních korporací při rozhodování s jistými riziky pro společnost.

V páté části se podívám na jednotlivé právní důsledky porušení povinnosti řádného hospodáře. Věnovat se budu jak soukromoprávní, tak i trestněprávní odpovědnosti za porušení této zákonné povinnosti.

Šestá kapitola se věnuje právní úpravě péče řádného hospodáře v britském právním systému a následně v sedmé kapitole se pokusím o komparaci britské a české právní úpravy.

1 Právní vývoj a historie institutu péče řádného hospodáře

V této úvodní kapitole se bude pojednávat o historickém exkurzu institutu péče řádného hospodáře. Zejména se budu věnovat samotnému počátku tohoto pojmu a následnému vývoji na území dnešní České republiky.

Právní institut, který stanoví určitou objektivní normu předpokládaného jednání povinné osoby, není ničím novým. S jistou odchylkou lze tvrdit, že snad veškeré instituty soukromého práva mají svůj původ v římském právu a u povinnosti péče řádného hospodáře tomu není jinak. Římské právo znalo princip, kdy se očekávané jednání porovnávalo s hodnoceným skutečným jednáním povinné osoby. V tomto případě standardem očekávané kvality jednání povinné osoby tak bylo jednání tzv. otce rodiny.

Dobry otec rodiny, tzv. „bonus pater familias“, znázorňoval rozumného, pilného a čestného člověka, jehož jednání bylo považováno za vzor pro jednání ostatních osob a mohlo být od kohokoliv vyžadováno. V případě rozporu v jednání s tím, jak by se správně choval *bonus pater familias*, mohlo zavdat vzniku odpovědnosti za porušení standardu očekávaného jednání.¹

V římském právu je nutné krom *bonus pater familias* uvést i „diligens pater familias“. Jedná se o další verzi standardu jednání, a to o starostlivou hlavu rodiny. Měřítka pečlivosti a ostražitosti starostlivého otce rodiny (*diligentis patris familias*) využívali římscí právníci ke zjištění míry zavinění. Následně došlo k dělení zavinění dle míry nedbalosti na hrubou nedbalost (*culpa lata*), relativní nedbalost (*culpa in concreto* nebo *culpa quam suis*) a nedbalost lehkou (*culpa levis*).

- a) Hrubá nedbalost (*culpa lata*) představovala jednání, které by pro člověka bylo za běžných okolností nemyslitelné, závažnost jednání byla srovnatelná i s jednáním s nekalým úmyslem.
- b) Relativní nedbalost (*culpa in concreto* nebo *culpa quam suis*) představovala jednání člověka v obligačním vztahu nedbalejší než chování též osoby vůči svým vlastním věcem.

¹ Mancelová, S. Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti. Praha: C.H. Beck, 2015, 24 s.

- c) Nedbalost lehká (*culpa levis*) jednalo se o míru nedbalosti, kterou naplnil ten, kdo se dopustil jednání méně pečlivého, než by si počínal starostlivý otec rodiny nebo starostlivý hospodář.²

Povinnost řádné péče se objevila i v římskoprávní úpravě společnosti neboli (*sociates*). Nejednalo se o právnickou osobu nýbrž o smlouvu, ve které se dvě a více osob uvolilo ke společnému majetkovému plnění a snaže o majetkový prospěch. Nejdůležitějšími povinnostmi společníků byla povinnost loajality a povinnost řádné péče, kdy společník musel jednat alespoň s takovou mírou péče, se kterou dbá o své statky. Společník se tedy mohl zbavit viny z nedbalostního jednání, jednal-li takto též s vlastními věcmi.³

Důležitým historickým milníkem bylo zavedení obecného zákoníku občanského z roku 1811. Došlo zde k prvnímu ustanovení povinnosti péče řádného hospodáře na území dnešní České republiky, právní úprava zde platila od 1. června 1811 až do roku 1950. Tento zákoník rozeznával řadu různých pojmů, které znázorňovaly příslušný abstraktní rozsah očekávaného jednání. U zmocněnce bylo třeba jednat poctivě a pilně, dále se v různých částech uvádí pojmy jako „dobrý hospodář“, „poctivý a usilovný hospodář“ či „obyčejné schopnosti“, všechny tyto pojmy leč různé uvádí jistou míru požadované péče.⁴

V části obecného zákoníku občanského, ve kterém se pojednává o opatrovnictví a poručenství se nachází § 228, který uvádí, že „*jakmile poručník nebo opatrovník převezme jmění, jest povinen spravovati s veškerou péčí řádného a pilného hospodáře a ručiti za své zavinění*“⁵

Dále za zmínku stojí § 513, kde se v úpravě služebností osobních nařizuje, že „*Poživatel jest povinen, aby jako dobrý hospodář udržoval služebnou věc v tom stavu, v jakém ji převzal a z výnosu opatroval opravy, doplňky a obnovy. Zmenší-li se přes to pouhým řádným užíváním bez viny poživatelovy hodnota služebné věci, není za to zodpověden*“⁶

² Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. Římské právo. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, str. 112.

³ Sommer, O. Učebnice soukromého práva římského. II. díl., reprint původního vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2011, s. 75.

⁴ Mancelová, S. Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti. Praha: C.H. Beck, 2015, 25 s.

⁵ Ust. § 228 obecného zákoníku občanského z roku 1811

⁶ Ust. § 513 tamtéž.

V neposlední řadě obecný zákoník občanský pojednává o péči v ustanoveních § 1297 a § 1299, které se týkají povinnosti k náhradě škody, konkrétně o škodě se zaviněním. Tedy v § 1297 se objevuje nevyvratitelná domněnka, že „*kdo má užívání rozumu, je schopen takové stupně péle a pozornosti, jakého může být použito při obyčejných schopnostech. Kdo tohoto stupně péle nebo pozornosti opomene, při činech, jimiž nastává zkrácení práv jiného, je vinen nedopatřením.*“⁷ Tímto je nastavena všeobecná norma odpovědnosti, na druhou stranu § 1299 se zabývá zvýšenou normou pečlivosti v míře znalce a to tak, že „*Kdo se veřejně hlásí k úřadu, k umění, živnosti nebo řemeslu; nebo kdo bez nutnosti převezme jednání, jehož provedení vyžaduje zvláštních uměleckých znalostí nebo neobyčejné péle, dává tím najevo, že důvěřuje své nutné péli a potřebným neobyčejným znalostem, musí tedy státi za jejich nedostatek. Věděl-li však ten, kdo mu jednání svěřil, o nezkušenosti jeho; nebo mohl-li při obyčejné opatrnosti věděti, je zároveň posléze uvedený vinen nedopatřením*“⁸ Z toho vyplývá, že na znalce byly kladeny vyšší požadavky než na běžné osoby v každodenním životě.

Na již uvedené zásady podle obecného občanského zákoníku navázal všeobecný zákoník obchodní, který nabyl účinnosti 1. července 1863, následně byl implementován recepční normou z roku 1918 do československého právního řádu.

V čl. 94 všeobecného zákoníku obchodního lze najít úpravu povinnosti zachovávat míru péče společníků ve veřejné obchodní společnosti takovou, jakou by vynaložil při správě svých vlastních věcí („*Každý společník povinen jest, přičiniti se v záležitostech společenských s touž pilností a pečlivostí, jakož ve svých vlastních záležitostech činiti uvykl*“)⁹.

Všeobecný obchodní zákoník výslovně v čl. 241 stanovuje odpovědnost členů představenstva akciové společnosti za porušení stanovených povinností a zejména se zde řeší zákaz neoprávněného vyplacení zisku, čímž se naplní jedno z primárních porušení péče řádného hospodáře¹⁰ („*...to jmenovitě platí tehda, když proti ustanovením ve čl. 217. daným, akcionářům vyplácejí dividendy anebo úroky...*“).¹¹ Zmínit je třeba i čl. 282 všeobecného zákoníku obchodního, který určil povinnost

⁷ Ust. § 1297 tamtéž.

⁸ Ust. § 1299 tamtéž.

⁹ Ust. čl. 94 Zákon č. 1/1863 ř. z., všeobecný zákoník obchodní

¹⁰ Mancelová, S. Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti. Praha: C.H. Beck, 2015, 26 s. až 27 s.

¹¹ Ust. čl. 241 Zákon č. 1/1863 ř. z., všeobecný zákoník obchodní

péče řádného kupce při jednání obchodním a to „*Kdo z jednání nějakého, kteréž jednou stranou jednáním obchodním jest, jinému povinován jest pečlivostí, na toho náleží, aby užil pečlivosti pořádného kupce*“¹²

Povinnost péče řádného kupce a obchodníka byla také nařízena zvláštními zákony dalším subjektům, a to konkrétně voleným orgánům obchodních právnických osob. Podle zákona č. 58/1906, o společnostech s ručením obmezeným, bylo jednatelům dáno za povinnost „*při vedení jejich obchodů vynakládati péči řádného obchodníka*“.¹³

V důsledku změny politického režimu a směřování Československé republiky v roce 1948 a zejména pak po přijetí nové kodifikace občanského zákoníku č. 141/1950 Sb. se povinnost péče řádného hospodáře přestává objevovat v českém právním řádu. Po vzniku samostatné České republiky se tento institut vrací v postupných fázích.

¹² Ust. čl. 282 tamtéž.

¹³ Ust. § 25 Zákon č. 58/1906 ř. z., o společnostech s ručením obmezeným

2 Stanovení subjektů

V této kapitole se budu věnovat určení subjektů, kterých se dotýká povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, dále pojednám o obchodní společnosti a členech statutárních orgánů obchodních korporací.

2.1 Obchodní společnosti

Obchodní společnosti ve smyslu české právní úpravy jsou právnickými osobami a mají právní osobnost podle § 15 občanského zákoníku mohou tedy disponovat právy a zavazovat se k povinnostem. Vymezení pojmu právnické osoby se nachází v § 20 odst. 1 občanského zákoníku, a to jako organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost uzná. Na tuto obecnou část právnických osob vztahuje úprava korporací v § 210 až § 213 v občanském zákoníku. V § 118 občanského zákoníku se dozvídáme, že právnická osoba má právní osobnost od svého vzniku až po svůj zánik.

Rozdělení obchodních společností je podle zákona o obchodních korporacích na kapitálové a osobní. Zásadním rozlišovacím aspektem těchto dvou společností se nachází ve smyslu ručení společníků. V osobní společnosti ručí každý nebo alespoň někteří společníci za dluhy společnosti solidárně, neomezeně a celým svým majetkem. Naopak u kapitálových společností neručí společníci vůbec nebo je nějak omezeno a to po celou dobu trvání korporace. Mezi další odlišnosti můžeme řadit účast na řízení společností, kdy při kapitálové společnosti dochází k řízení voleným k tomu zřízeným orgánem a na druhou stranu u osobních společností, jak již z názvu vyplývá, je nutná osobní účast. Dále u kapitálových společností máme povinnost účastnit se podnikání svým vlastním majetkem a to formou vkladu do společnosti, u osobních společností tato povinnost jako taková chybí, ale týká se komanditistů. Co se týče u osobní společnosti ukončení účasti, tak v případě konce účastenství neomezeně ručícího společníka, jedná se o důvod k zániku společnosti ze zákona, kterému je ale možné po shodě ostatních účastníků zamezit.¹⁴

¹⁴ Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, 2 s.

2.2 Dělení orgánů

Orgány obchodních společností můžeme dělit podle § 44 zákona o obchodních korporacích na nejvyšší, statutární a kontrolní. Dalšími děleními orgánů budou dělení podle počtu na kolektivní a individuální a podle jejich nutnosti na fakultativní a obligatorní. Fakultativní orgány mohou být například různé výbory jako výbor pro nominaci členů do výboru pro audit dle pravidel dobré správy společností nebo dozorčí rada u obchodní společnosti s ručením omezeným. Další orgány jsou pak obligatorní podle zákona obchodních korporací či zákona o auditorech.¹⁵

Nejvyššími orgány jsou u kapitálových společností valné hromady a u společností osobních to je pak každý jeden společník. Úprava společenské smlouvy a stanov, schvalování právních jednání, které mají vliv na majetek obchodní společnosti, odvolávání dalších orgánů společnosti a přerozdělování ztráty to je výčet věcí, které spadají do působnosti nejvyššího orgánu obchodních společností. Obchodní společnost taktéž musí ukládat zápisy z jednání tohoto orgánu a to po celou dobu až po zánik společnosti.¹⁶

Statutární orgán může mít velmi široké pole působnosti, jelikož tam spadá vše, co není uloženo některému z jiných orgánů obchodní společnosti zákonem, rozhodnutím orgánu veřejné moci nebo zakladatelským právním jednáním. Statutární orgán je oprávněn vystupovat a jednat za obchodní společnost, dále se stará o vnitřní chod společnosti, kdy mu je dáno obchodní vedení společnosti. Vedení společnosti znamená, že je oprávněn rozhodovat o záležitostech jako jsou finance, samotný provoz, rozhodování ve věcech pracovněprávních a disponování s majetkem společnosti. U společností akciových je statutárním orgánem správní rada či představenstvo, u společností osobních se pak jedná o všechny společníky bez rozdílu. Společnost s ručením omezeným má pak statutární orgán formou všech jednatelů, popřípadě kolektivní orgán jako kolegium více jednatelů uvede-li to společenská smlouva společnosti.¹⁷

Kontrolním orgánem společností pak jsou kontrolní komise či dozorčí rada. Zvýrazněním kontrolních mechanismů a snahou řídit se etickými normami dobré

¹⁵ MORAVEC, Tomáš a Lucie ANDREISOVÁ. Obchodní společnosti pohledem Corporate Governance. Praha: Grada Publishing, 2021, 31 s.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Tamtéž.

správy vyvažuje negativní dopady odděleného řízení společnosti od vlastnictví majetku, který byl vložen.¹⁸

Působnost dozorčí rady je upravená v § 201 zákoníku o obchodních korporacích tak, že

(1) Společnost zřídí dozorčí radu, určí-li tak společenská smlouva nebo jiný právní předpis.

(2) Neurčí-li společenská smlouva jinak, dozorčí rada

a) dohlíží na činnost jednatelů,

b) nahlíží do obchodních a účetních knih, jiných dokladů a účetních závěrek a kontroluje tam obsažené údaje,

c) podává žalobu podle § 159 a

d) podává jednou ročně zprávu o své činnosti valné hromadě.

(3) Oprávnění podle odstavce 2 písm. b) mohou členové dozorčí rady využívat jen na základě rozhodnutí dozorčí rady, ledaže dozorčí rada není schopna plnit své funkce.

(4) Členem dozorčí rady nemůže být jednatel společnosti nebo jiná osoba oprávněná podle zápisu v obchodním rejstříku jednat za společnost.

(5) Na členy dozorčí rady se použijí obdobně § 198 a 199; § 446 odst. 2 a 3, § 448 odst. 1, § 448 odst. 3, § 448b, 449, 450 a 454 se použijí obdobně, neurčí-li společenská smlouva jinak.¹⁹

2.3 Členství v orgánech

Ten, kdo se dobrovolně ujme funkce člena voleného orgánu, se zavazuje, že ji bude plnit s nezbytnou loajalitou, pečlivostí a nutnými znalostmi. Předpokládá se, že jedná nedbale ten, kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ačkoliv se to při akceptování či výkonu funkce to musel dozvědět a nevyvodí z toho pro sebe důsledky.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Ust. § 201 Zákona č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích

Člen voleného orgánu musí vykonávat svou funkci osobně. Členem voleného orgánu se může podle § 46 odst. 1 zákona o obchodních korporacích stát pouze osoba bezúhonná dle zákona o živnostenském podnikání a nemůže u ní existovat překážka provozování živnosti. Z toho vyplývá, že členem voleného orgánu nesmí být člověk, jehož majetek je v konkursu, překážka provozování živnosti bude u osoby, které byl dán zákaz činnosti.

Podle § 46 odst. 2 zákona o obchodních korporacích ten, kdo se má stát členem voleného orgánu obchodní korporace „...*předem zakladatele nebo obchodní korporaci informuje, zda ohledně jeho majetku nebo majetku obchodní korporace, v níž působí nebo působil v posledních 3 letech jako člen voleného orgánu, bylo vedeno insolvenční řízení podle jiného právního předpisu nebo řízení podle § 63 tohoto zákona anebo zda u něho není dána překážka výkonu funkce.*“²⁰

Jak dále uvádí zákon v § 46 odst. 3, členem voleného orgánu se může stát jak fyzická, tak i právnická osoba. Stává-li se členem orgánu kapitálové společnosti nebo či družstva právnická osoba, bez zbytečného protahování pověří jednu jedinou osobu fyzickou, která není v rozporu s žádnou z podmínek a požadavků pro výkon takové funkce, aby danou právnickou osobu v orgánu zastupovala.

Dále se v § 46 odst. 4 řeší otázka náhrady škody vzniklé při zastupování právnické osoby pověřenou fyzickou osobou, za škodu ručí právnická i fyzická osoba společně a nerozdílně.

Zánik členství voleného orgánu může nastat z několika důvodů. Prvně to může být uplynutím volebního neboli funkčního období, dále tu je možnost odvolání a využitím svého práva na odstoupení z výkonu této funkce.

2.4 Pravidla nutná pro jednání členů orgánů

Zákon o obchodních korporacích uvádí ve svém § 51 a následující povinnosti členů voleného orgánu. Mezi tyto povinnosti patří jednat s péčí řádného hospodáře, pečlivě a s nezbytnými znalostmi, nezbytnou loajalitou a jednat v souladu s pravidly o střetu zájmů.

²⁰ § 46 odst. 2 Zákona č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích

Jednotlivým pojům se bude věnováno dále v této práci.

2.5 Povaha vztahu mezi členem představenstva a akciové společnosti

Vztah mezi členem představenstva a akciovou společností funguje na principu závazkového vztahu. V § 59 zákona o obchodních korporacích se uvádí, že práva a povinnosti mezi členem orgánu a obchodní korporací se spravují vhodně ustanoveními občanského zákoníku o příkazu, pokud tedy zákon o obchodních korporacích neuvádí něco jiného, nebo nebyla uzavřena smlouva o výkonu funkce. Toto ustanovení zároveň uvádí, že se neužije právní úprava správy cizího majetku podle občanského zákoníku.²¹

²¹ Mancelová, S. Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti. Praha: C.H. Beck, 2015, 8 s.

3 Péče řádného hospodáře

V této třetí kapitole se budu snažit objasnit, co se skrývá v institutu pod názvem péče řádného hospodáře. Stručně se vrátím k úpravě povinnosti péče řádného hospodáře před významnou rekonstrukcí soukromého práva v českém právním řádu. Podívám se také na pojmy povinnosti loajality a povinnosti péče.

3.1 Definování pojmu

Členové představenstva mají kromě fiduciárních povinností také další povinnosti, které se váží k výkonu jejich funkce. Jedná se nejen o základní fiduciární povinnost loajality, ale také mají další povinnost a to povinnost péče řádného hospodáře. Institut péče řádného hospodáře určuje občanský zákoník, tak že nejde pouze o povinnost vázanou ke členům představenstva. Jde o povinnost, která se vztahuje na celou řadu osob v mnohých právních vztazích. Tato povinnost se stanoví v § 159 občanského zákoníku tak, že „*Kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí.*“²². Na to navazuje předpoklad, že ten, kdo není schopen takové péče, ačkoliv mu to muselo být zřejmé při přijímání funkce, bude jednat nedbalostně. Občanský zákoník uvádí povinnost péče řádného hospodáře pro každou osobu, která akceptuje funkci voleného orgánu a to ve všech právnických osobách bez rozdílu.²³

Zákon v ustanovení § 159 občanského zákoníku definuje povahu péče řádného hospodáře i pro jiné osoby, které jsou zákonem povinni takové míry péče. Toto ustanovení je tedy potřeba chápat jako obecnou definici povinnosti péče řádného hospodáře v občanském zákoníku. Z tohoto znění zákona vyplývá, že třemi základními součástmi péče řádného hospodáře jsou nezbytná loajalita, pečlivost a potřebné znalosti.²⁴

²² Ust. § 159 odst. 1 Zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

²³ Mancelová, S. Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti. Praha: C.H. Beck, 2015, 21 s.

²⁴ Tamtéž. 21 s. až 22 s.

Povinnost péče řádného hospodáře je možné popsat jakožto požadavek na určitou kvalitu péče, kterou je člen představenstva povinen dodržet v rámci je výkonu funkce.

3.1.1 Objektivní povaha povinnosti péče řádného hospodáře

Povinnost péče řádného hospodáře se vyznačuje objektivním charakterem. Řádný hospodář funguje jako abstraktní norma pro jednání povinné osoby, které je očekávané. Kvalita takto očekávané normy se nebude měnit, rozdíl obsahu bude pouze v tom, že se mění konkrétní činnost a tím i míra péče, která je potřeba. Posléze se posoudí určité právní jednání zákonem povinné osoby s pevným a neměnným standardem péče.²⁵

Co se týče standardu péče řádného hospodáře, tento standard nelze snižovat jen proto, že určitá povinná osoba není schopná takových kvalit. Je zde možnost posoudit konkrétní jednání povinné osoby s teoretickou osobou, která má některé žádané kvality a to naprosto nezávisle s daným člověkem, u kterého provádíme posouzení.²⁶

3.1.2 Povinnost péče řádného hospodáře a loajality před rekonstrukcí

Do doby, než nastala fáze rekonstrukce soukromého práva, nebylo příliš zřejmé, v jakém vzájemném poměru se nachází v české právní úpravě povinnost péče řádného hospodáře a povinnost loajality. To bylo zapříčiněné tím, že tehdejší obchodní zákoník 513/1991 Sb. byl velmi skoupý na slovo, když mělo dojít na tuto otázku. Zmínku o povinnosti péče řádného hospodáře nacházíme pouze v § 79a starého obchodního zákona, kde stanoví, že „*společník je při plnění svých povinností povinen postupovat s péčí řádného hospodáře*“²⁷ a u ustanovení pojednávajícím o míře v § 194 odst. 5 starého obchodního zákona, s jakou by měl člen statutárního orgánu obchodní korporace vykonávat svou funkci, nám říká

²⁵ Mancelová, S. Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti. Praha: C.H. Beck, 2015, 36 s.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ Ust. § 79a Zákona č. 513/1991 obchodní zákoník

pouze to, že má povinnost jednat ve své působnosti funkce s péčí řádného hospodáře. Pojem loajality bychom ve starém obchodním zákoníku hledali marně, nebyl tedy přesně vymezen a bylo na odbornících, aby se s tím popasovali. Černá vyvodila, že tato povinnost loajality vychází, byť jen ze základních principů, na kterých stojí úprava starého občanského zákoníku podle § 1 odst. 2 (*Právní vztahy uvedené v odstavci 1 se řídí ustanoveními tohoto zákona. Nelze-li některé otázky řešit podle těchto ustanovení, řeší se podle předpisů práva občanského. Nelze-li je řešit ani podle těchto předpisů, posoudí se podle obchodních zvyklostí, a není-li jich, podle zásad na kterých spočívá tento zákon.*²⁸) nebo byly uvedeny v občanském zákoníku podle § 3 odst. 1 (*„Výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy.*²⁹“), nebo vyplývaly jen z mezi řádků.³⁰ Speciálně se ještě povinnosti loajality věnovala úprava mandátní smlouvy, která se také občas uplatňovala na problematiku poměru mezi kapitálovou korporací a členem statutárního orgánu.³¹

Bejček usuzoval, že povinnost loajality je nedílnou součástí péče řádného hospodáře, něco jako doplněk odbornosti.³² Dále se však domnívá, že nejspíš nepůjde o jednotlivou, vyjmutelnou část povinnosti, která by byla možná samostatně sankciovat, bude se jednat o pomůcku při interpretaci, popřípadě jako princip odvozený například z povinnosti péče řádného hospodáře.³³

Česká soudní praxe pracovala s myšlenkou celistvosti povinnosti loajality a povinnosti péče řádného hospodáře i před nástupem rekodifikace soukromého práva v českém právním řádu.

3.2 Povinnost loajality

²⁸ Ust. § 1 odst. 2 Tamtéž.

²⁹ Ust. § 3 odst. 1 Zákona č. 40/1964

³⁰ ČERNÁ, S. K některým aspektům zájmu kapitálové společnosti. In Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám: právo společností – ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku. Praha: C. H. Beck, 2012, 64 s.

³¹ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, L. Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 6 s. až 7 s.

³² BEJČEK, J. Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností. Právní rozhledy. 2007, 613 s.

³³ Tamtéž.

Ustanovení podle § 159 odst. 1 občanského zákoníku určí, že „*Kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí.*“³⁴, tedy v souladu s péčí řádného hospodáře. Vztahuje se na každého člena statutárního orgánu právnické osoby a to bez jakýchkoliv rozdílů. Pokud by takový člen porušil tuto povinnost loajality vůči své společnosti, neměl by možnost se jakkoliv zbavit povinnosti k náhradě škody. Povinnost loajality je v tomto ohledu nepřekročitelnou podmínkou při ustanovení § 51 odst. 1 zákona o obchodních korporacích.

Jedná se o neoddělitelnou složku povinnosti péče řádného hospodáře, především ve smyslu institutu zastoupení a správu cizího majetku. Specifická míra loajality se bude vždy zjišťovat v souvislosti s konkrétním případem, samozřejmě ale v rámci zkoumání podle § 52 odst. 1 zákona o obchodních korporacích. Je potřeba zmínit, že povinnost loajality je ve společnosti se neurčitým pojmem „nezbytná“, z čehož je možné dovodit, že tato povinnost nebude bezmezná. Bude vždy na posouzení, zda člen statutárního orgánu měl tu možnost vědět tom, že jeho jednání je schopné naplnit znaky neloajálnosti a tím povinnost porušit.³⁵

3.3 Povinnost péče

Jak je uvedeno výše, péče řádného hospodáře se skládá ze tří esenciálních povinností. Těmi povinnostmi jsou loajalita, uplatnění znalostí a pečlivost. Zákon podle Štenglové a Havla nepracuje s možností neomezené pojetí pečlivosti i přesto, že ustanovení § 52 odst. 1 upravuje jinak povinnost péče řádného hospodáře objektivizující formou.³⁶ Přestože vnímáme péči řádného hospodáře jako formu nějakého obecného standardu, při následném zkoumání, jestli taková péče proběhla, bude důležité brát v úvahu i situaci člena orgánu v daný okamžik. Zdá se tedy, že zákon očekává jen míru pečlivosti takovou, kterou je spravedlivé požadovat po členovi orgánu v souvislosti na povolání či stav podle § 5 odst. 1 občanského zákoníku („*Kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu, dává tím najevo, že je schopen*

³⁴ Ust. § 159 odst. 1 Zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

³⁵ Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, 166 s.

³⁶ Tamtéž. 165 s.

jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena.“³⁷⁾
a samozřejmě je nutné brát v úvahu konkrétní podmínky konkrétní situace. Dále je vhodné se věnovat i otázce, jaké otázky a v jakém časovém úseku musel člen statutárního orgánu rozhodnout či v jaké kondici se nachází daná společnost. Přirozeně je možné nejednat s povinností péče i nekonáním, kdy člen orgánu měl veškeré potřebné informace, ale rozhodl nekonat a tím mohl způsobit negativní následky pro obchodní korporaci.³⁸

³⁷ Ust. § 5 odst. 1 Zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

³⁸ Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, 165 s. až 166 s.

4 Pravidlo podnikatelského úsudku

Ve čtvrté kapitole se budu věnovat pravidlu podnikatelského úsudku a jeho přínosu po zavedení do českého právního řádu.

4.1 Základní objasnění pravidla podnikatelského úsudku

Toto pravidlo má svůj původ v angloamerickém systému a je známo pod názvem *business judgement rule*. Je silně vázáno na skutečnost existence povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře u volených orgánů výkonných orgánů obchodních korporací.

Při rozhodování člena představenstva ve smyslu podnikatelského záměru se nezřídka stává, že na konci takového jednání se generuje ztráta pro společnost. V takovém případě se daná osoba může dostat do situace, kdy bude čelit potenciálnímu vzniku odpovědnosti za způsobenou škodu. V následném sporu by se řešilo, zda člen představenstva postupoval dle svých zákonných povinností a konal s péčí řádného hospodáře. Nelze než souhlasit s tím, že by taková osoba neměla být vystavována sankcím, i když bude za rozhodnutím ztráta za předpokladu, že nepochybil v žádné ze svých uložených povinností.

Občanský zákoník nastavil pro institut péče řádného hospodáře přísná pravidla, což by mohlo v součtu vést k silné neochotě členů orgánu riskovat³⁹

Pravidlo podnikatelského úsudku se objevuje v § 51 zákona o obchodních korporacích. Nemá za cíl omezovat či rušit ustanovení o péči řádného hospodáře nacházející se v § 159 občanského zákoníku, nýbrž poskytnout ochranu pro ty, kteří jednali podle pravidel a na následek se už nenahlíží.⁴⁰

Pro úpravu pravidla podnikatelského úsudku v českém právním řádu je důležitá soudní praxe. Mezi esenciální judikaturu patří rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2016 sp.zn. 29 Cdo 5036/2015, ve kterém se senát věnoval právě této otázce. V rozhodnutí dospěl k tomu, že pro hodnocení, jestli rozhodnutí, které vydal jednatel společnosti při výkonu své funkce, byla v souznění s povinností péče

³⁹ Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, 166 s.

⁴⁰ Tamtéž.

řádného hospodáře, nebylo důležité, jestli byl výsledek pro společnost pozitivní nebo negativní. Dále uvádí, že i kdyby předpokládaný účel rozhodnutí jednatele neuskutečnil, nelze z toho vyčíst, že jednatel nepostupoval v souladu s právem. Pouze v případě vyjde-li najevo, že jednatel společnosti s ručeným omezeným nepostupoval v souladu se všemi požadavky vyžadující péče řádného hospodáře, je možné přemýšlet o tom, jestli by jednatel byl povinen k náhradě škody způsobené jeho jednáním. Aby splnil povinnost péče řádného hospodáře, je jednatel společnosti vázán k jednání při výkonu své funkce s potřebnými znalostmi a tím i informovaně, to znamená, že při daném rozhodování je schopný využívat rozumně dostupné informační zdroje a díky nim po pečlivém uvážení dospět k možným výhodám a nevýhodám přítomných variant podnikatelského rozhodnutí. *„Splnění této povinnosti je ovšem nezbytné posuzovat z pohledu ex ante, tj. prizmatem skutečností, které jednatele byly či při vynaložení příslušné péče (při využití dostupných informačních zdrojů) mohly a měly být známy v okamžiku, v němž dotčená podnikatelská rozhodnutí učinil.“*⁴¹

Právní norma upravená v § 51 odst. 1 zákona o obchodních korporacích nám rozvíjí dále dva ze tří základních pilířů stanovených zákonem pro péči řádného hospodáře. Jedná se o požadavek pečlivého jednání a požadavek potřebných znalostí. V tomto ustanovení je zakotveno pravidlo podnikatelského úsudku a dle důvodové zprávy k tomuto předpisu „stojí na koncepci, že jedná-li (rozhoduje-li) někdo náležitě, informovaně a v zájmu společnosti, nemůže nést veškerá rizika, která mohou v rámci podnikání nastat“.⁴² Pokud je tedy všeobecné pojetí společnosti postavena na obligacích s ne zcela jistým výsledkem, nelze legitimně vyžadovat po členech volených orgánů, aby čelili všem možným rizikům spojených se svým jednáním a to i ta, která nejsou s to ovlivnit.⁴³

To, že ze zákona vyplývá, že nedodržení povinnosti péče řádného hospodáře v souvislosti s pravidlem podnikatelského úsudku nejsou všechna jednání člena orgánu, která ve výsledku vyústila v negativní následky, neznamená, že nejsou i výjimky, kdy je tomu jinak. Konkrétně se jedná o situaci, pokud osoba povinná nejednala v souladu s povinností loajality, v tom případě se dotýčný nemůže odvolávat k tomu, že jednal v dobré víře, jednal informovaně a s dobrým

⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2016 sp.zn. 29 Cdo 5036/2015

⁴² Důvodová zpráva k § 44 až § 71 zákona č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích

⁴³ Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, 166 s. až 167 s.

úmyslem vůči společnosti a nemůže se tedy zbavit dopadů svého jednání. Z toho vyplývá, že jakékoliv neloajlní jednání vůči obchodní korporaci se automaticky stává neobhajitelným a vždy se bude jednat a taková jednání, kterými dochází k porušení povinnosti péče řádného hospodáře.⁴⁴

Zároveň zákon a pravděpodobně i zákonodárce nepředpokládá užití této právní normy pravidla podnikatelského úsudku na veškerá jednání, která se vykonávají v rámci výkonu funkce. Podstatou pro aplikaci na jednání bude existence nějaké formy podnikatelského rozhodování. Zde nastává problém, že ne vždy musí být snadné zjistit, jestli se rozhodnutí podnikatelské jedná nebo nikoliv, vždy se bude posuzovat daná konkrétní situace. Obecně nebudeme nahlížet na rozhodnutí jako podnikatelská, která se týkají výkonu funkce uvnitř společnosti, typicky se jedná o vnitřní organizace společnosti, například svolání valné hromady, na druhou stranu taková politika obchodní a personální již znaky podnikatelského rozhodnutí má.⁴⁵

Je vhodné říci, že s příchodem pravidla podnikatelského úsudku do českého právního řádu se jistě členům statutárních orgánů obchodních společností lépe rozhoduje ve věcech spojených s výkonem svých funkcí a musí se méně obávat, když vědí, že při legitimním rozhodování v souznění s tímto pravidlem, jim nehrozí odpovědnost za potenciální majetkovou újmu.

4.2 Jednotlivá kritéria pravidla podnikatelského úsudku

V této podkapitole se zaměřím na jednotlivé části, ze kterých se pravidlo podnikatelského úsudku skládá a stručně si každý jeden pojem rozeberu. Konkrétně se bude jednat o podnikatelské rozhodnutí, které jsem však již obsáhleji rozebral výše, dále se bude jednat o nezbytnou loajalitu, obhajitelný zájem a v neposlední řadě informovanost.

4.2.1 Podnikatelské rozhodnutí

Prvním základním předpokladem užití je nutnost nějakého podnikatelského rozhodnutí. Jak jsem již zmiňoval výše toto pravidlo se nebude aplikovat na všechny rozhodnutí členů statutárních orgánů obchodních společností, nýbrž jen na ta, která se budou konat v rámci podnikatelského rozhodování. Určit, které

⁴⁴ Tamtéž s. 167

⁴⁵ Tamtéž s. 167

rozhodnutí je podnikatelské a které nikoliv, bývá často složité a záleží vždy na konkrétní situaci. Jak uvádí Havel a Štenglová ne každé rozhodnutí v rámci obchodního vedení bude podnikatelským rozhodnutím, to znamená, že taková rozhodnutí směrem dovnitř obchodní společnosti, kterým daná osoba svým jednáním sleduje pouze vnitřní organizaci a technické fungování organizace, zpravidla podnikatelským rozhodováním nebudou. Opačným případem bude obchodní a personální politika obchodní společnosti, zde o podnikatelském rozhodování hovořit budeme.⁴⁶

4.2.2 Nezbytná loajalita

Člen statutárního orgánu obchodní společnosti má zakázáno v rámci svého rozhodování jednat pod vlivem zájmu třetí osoby, konfliktem zájmů či nesmí ani jednat ve svém vlastním zájmu. Z toho jasně vyplývá, že člen statutárního orgánu obchodní společnosti je povinen jednat pouze loajálně ke své společnosti. Jak uvádí § 51 odst. 1 zákona o obchodních korporacích „*to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou.*“⁴⁷, v případě rozhodování, která byla učiněna v rozporu s nezbytnou loajalitou, nemůžeme v žádném případě hovořit o uplatnění pravidla podnikatelského úsudku. Konkrétní úpravu tohoto kritéria nalezneme v pravidlech o střetu zájmů, která se nachází v § 54 až § 56 zákona o obchodních korporacích například „*Dozví-li se člen voleného orgánu obchodní korporace, že může při výkonu jeho funkce dojít ke střetu jeho zájmu se zájmem obchodní korporace, informuje o tom bez zbytečného odkladu orgán, jehož je členem, a kontrolní orgán, byl-li zřízen, jinak nejvyšší orgán. Člen kontrolního orgánu informuje kontrolní orgán; je-li jeho jediným členem, informuje nejvyšší orgán. To platí obdobně pro možný střet zájmů osob členovi voleného orgánu obchodní korporace blízkých nebo osob jím ovlivněných nebo ovládaných.*“⁴⁸.

Mohla by zaznít otázka, jestli i jen potenciální či naprosto minimální konflikt zájmů člena statutárního orgánu obchodní společnosti nutně směřuje k porušení povinnosti loajality a tím i zbavení se potenciální ochrany v rámci pravidla podnikatelského úsudku. Jak můžeme zjistit v zákoně a to konkrétně v § 159 odst. 1 občanského zákoníku (*Kdo přijme funkci člena voleného orgánu,*

⁴⁶ Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, 167 s.

⁴⁷ Ust. § 51 odst. 1 Zákona č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích

⁴⁸ Ust. § 54 odst. 1 Zákona č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích

zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky.⁴⁹⁾ a v § 51 odst. 1 zákoníku o obchodních korporacích (Pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace; to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou.⁵⁰⁾, že se po členech statutárního orgánu obchodní společnosti vyžaduje „nezbytná loajalita“⁵¹

Jak plyne z nálezu Ústavního soudu ze dne 21. 8. 2018, sp. zn. III. ÚS 669/17, střet zájmů nenastává automaticky, paušálně. Neplatné pro střet zájmů rozhodně nejsou všechny pracovní smlouvy, které jsou uzavřeny mezi obchodní korporací a členem statutárního orgánu. Soudy musí dle Ústavního soudu vždy zvážit, zda lze střet zájmů dovést z konkrétních okolností, za nichž k uzavření pracovní smlouvy došlo, jaká činnost má být statutárním orgánem či jeho členem pro společnost vykonávána.⁵² Z toho můžeme lehce dovést, že ne každý teoretický či marginální střet zájmů musí vést v porušení povinnosti loajality, jelikož člen není vázán být loajální vůči své obchodní společnosti bezpodmínečně a absolutně.

4.2.3 Obhajitelný zájem

Člen představenstva statutárního orgánu musí být schopen předpokládat, že jeho jednání je v obhajitelném zájmu obchodní společnosti. Z důvodové zprávy k zákonu, kterým byl přijat princip pravidla podnikatelského úsudku ve Spolkové republice Německo, je možné usuzovat, že jednání je ku prospěchu obchodní společnosti v případě, že jednání směřuje k budoucímu zvýšení zisku a konkurenceschopnosti společnosti.⁵³

Judikatura českého trestněprávního senátu Nejvyššího soudu tvrdí, že pro povinnost chovat se v souznění se zájmy obchodní společnosti je zde požadavek, aby daný člen statutárního orgánu nejednal takovým způsob, jehož výsledkem by

⁴⁹ Ust. § 159 odst. 1 Zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

⁵⁰ Ust. § 51 odst. 1 Zákona č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích

⁵¹ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, L. Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 52 s.

⁵² Nález Ústavního soudu ze dne 21.8. 2018, sp. zn. III. ÚS 669/17

⁵³ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, L. Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 54 s.

mohla být vzniklá škoda na majetku společnosti snížením nebo jeho znehodnocením. Dále by měl být majetek zhodnocován v co možná největší míře.⁵⁴ Z toho by se mohlo zdát, že je zde uplatňován společnický přístup, kdy má přednost zájem společníků před zájmem obchodní společnosti. S tímto se ne zcela ztotožnil civilní senát Nejvyššího soudu, který svým rozhodováním tento krátkozraký pohled upravuje tak, že součástí povinnosti loajality je neodmyslitelně fakt, že člen statutárního orgánu je povinen při výkonu své funkce upřednostňovat zájmy obchodní společnosti před zájmem osob, které ho do pozice jmenovaly a nebude ovlivňován jejich zájmy při výkonu své působnosti („Podle § 194 odst. 5 věty první obch. zák. byli členové představenstva povinni vykonávat svou působnost s náležitou péčí. Součástí náležité péče bylo mimo jiné i to, že člen jednatel dává při rozhodování při výkonu funkce přednost zájmům společnosti před zájmy společníka, který jej do funkce vahou svých hlasů prosadil, a nenechá se při výkonu působnosti jednatele ve společnosti s ručením omezeným tímto společníkem ovlivňovat.“)^{55,56}

4.2.4 Informovanost

Pro jednání informovaně je potřeba, aby člen statutárního orgánu měl možnost rozumně předpokládat, že tak jedná. Tato potřeba klade důraz na řádné a důkladné vyhledání a zajištění uspokojivých podkladů pro následné rozhodnutí. Bylo by naivní domnívat se, že členové statutárních orgánů obchodních společností rozhodují na základě zcela bezvadných a úplných informací, opak je však pravdou. Dle názoru Lasáka je možné povinnost informovanosti vyložit tak, že člen statutárního orgánu se seznámil a vzal v potaz všechny dostupné materiální informace, které byly v konkrétním čas a v místě ke sledovanému podnikatelskému rozhodnutí rozumně dostupné.⁵⁷

Nejvyšší soud se vyslovil v rozsudku ze dne 26. 10. 2016 sp. zn. 29 Cdo 5036/2015, že „aby dostál požadavku péče řádného hospodáře, je jednatel společnosti s ručením omezeným povinen jednat při výkonu své funkce (mimo jiné) s potřebnými znalostmi, a tedy i informovaně, tj. při konkrétním rozhodování využít

⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007

⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008

⁵⁶ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, L. Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 55 s.

⁵⁷ Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. Díl I. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 417 s.

rozumně dostupné (skutkové i právní) informační zdroje a na jejich základě pečlivě zvážit možné výhody i nevýhody (rozpoznatelná rizika) existujících variant podnikatelského rozhodnutí. Splnění této povinnosti je ovšem nezbytné posuzovat z pohledu ex ante, tj. prizmatem skutečností, které jednatelem byly či při vynaložení příslušné péče (při využití dostupných informačních zdrojů) mohly a měly být známy v okamžiku, v němž dotčená podnikatelská rozhodnutí učinil.“⁵⁸

Využitím kritéria dostatečnosti informací se míní, že množství informací, které bude potřeba, se bude výrazně lišit v závislosti na různé okolnosti každého jednotlivého případu. Takovými okolnostmi mohou být právní a reálná dostupnost informací, časový průběh, souvislost mezi důležitostmi informací na rozhodnutí a nákladů na jejich získání a samozřejmě náročnost zamýšleného rozhodnutí. Nelze oprávněně chtít, aby členové statutárních orgánů museli shánět veškeré potenciální informace k danému rozhodnutí, ale postačí náležitě pečlivá příprava s vyhodnocení možných rizik takového jednání. Nabízí se předpoklad, že informační množství se bude odvíjet on náročnosti a důležitosti chystaného rozhodnutí.⁵⁹

⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015

⁵⁹ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, L. Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 57 s. až 58 s.

5 Důsledky porušení povinnosti péče řádného hospodáře

U této kapitoly se budu snažit objasnit, jaké důsledky pro členy statutárních orgánů bude mít porušení povinnosti péče řádného hospodáře. V úvodu bych se chtěl zaměřit na odpovědnost před a po rekodifikaci jako takové. V dalších částech se posléze budu věnovat odpovědnosti v soukromoprávní rovině a rovněž i rovině trestněprávní.

5.1 Odpovědnost členů statutárních orgánů před rekodifikací

Nejprve by bylo vhodné připomenout si stav odpovědnosti členů statutárních orgánů obchodních společností před velkou rekodifikací soukromého práva v českém právním řádu.

Obchodní zákoník z roku 1991⁶⁰ i občanský zákoník z roku 1964⁶¹ fungovaly na principu generální klauzule deliktu, při jejímž splnění poškozenému vznikl nárok na náhradu újmy bez dalšího rozlišování, jakého statek se to týkalo. Také kategorizace škody nebyla rozlišována.⁶²

Odpovědnost členů statutárního orgánu se řešila pouze v obchodním zákoníku. Obecnou normu upravující povinnosti členů statutárních orgánů a odpovědnosti za ně v tomto zákoníku nenalezneme. Při postupu do speciální části nacházíme § 194 obchodního zákoníku, který upravuje vztah člena k představenstvu akciové společnosti. Ustanovení § 194 odst. 5 upravuje základní ustanovení o povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře členů představenstva, které se užilo stejně tak i na odpovědnost členů dozorčí rady a to i dozorčí rady ve společnosti s ručením omezeným, jednatele společnosti s ručením omezeným a v neposlední řadě také na jejich faktické vedoucí a likvidátory.⁶³

U vztahu člena statutárního orgánu a obchodní společnosti se použil režim dle obchodního zákoníku, to znamenalo, že z tohoto důvodu byl člen statutárního

⁶⁰ Zákon č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník

⁶¹ Zákon č. 40/1964 Sb. občanský zákoník

⁶² NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, L. Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 71 s.

⁶³ Tamtéž.

orgánu odpovědný za vzniklou majetkovou újmu vzniklou porušením jeho povinností při výkonu své funkce. Pojetí odpovědnosti dané osoby vycházela z myšlenky, že člen statutárního orgánu je odpovědný ke své společnosti, jejímž jménem vystupuje v souladu s odpovědností dle obchodního zákoníku a předpoklad protiprávnosti byl měřen povinností jednat s péčí řádného hospodáře oproti obecné povinnosti odborné péče vyžadované obchodním smluvním právem.⁶⁴

Ustanovení § 373 obchodního zákoníku se věnovalo úpravě odpovědnosti za porušení povinností vyplývající ze závazkového vztahu a následné povinnosti nahradit škodu tím vzniklou druhé straně a to konkrétně „*Kdo poruší svou povinnost ze závazkového vztahu, je povinen nahradit škodu tím způsobenou druhé straně, ledaže prokáže, že porušení povinností bylo způsobeno okolnostmi vylučujícími odpovědnost.*“⁶⁵ Dalším významným ustanovením pro tuto část je § 757 obchodního zákona „*Pro odpovědnost za škodu způsobenou porušením povinností stanovených tímto zákonem platí obdobně ustanovení § 373 a násl.*“⁶⁶

Z toho můžeme dovodit, že nebylo podstatné, zda se jedná o subjektivní či objektivní odpovědnost a to z důvodu, že se neřešilo, jestli jde o porušení zákona nebo smlouvy a také proto, že výše zmíněný § 757, který porušení zákona subsumoval porušení smlouvy. Odpovědnost za porušení péče řádného hospodáře, byla čistě objektivní, to znamená, že nebylo podstatné, jestli člen statutárního orgánu obchodní společnosti jednal zaviněně či nikoliv.

Nejvyšší soud se vyjádřil v rozsudku ze dne 29. 8. 2013 sp. zn. 29 Cdo 2869/2011 že, „*že člen statutárního orgánu, a tedy i likvidátor, odpovídá za řádný (v souladu s požadavkem péče řádného hospodáře jsoucí) výkon funkce, nikoliv za výsledek své činnosti. Jedná-li s péčí řádného hospodáře, není povinen hradit společnosti škodu, byť by v důsledku takového jednání vznikla*“⁶⁷

Nejednalo se však o absolutní odpovědnost, jak sám uvádí § 373 obchodního zákoníku, byla zde možnost osvobození při doložení některé okolnosti vylučující odpovědnost.

Předně mohlo dojít ke zproštění odpovědnosti člena statutárního orgánu tím, že nastala nějaká překážka nezávisle na povinné osobě konkrétně podle § 374 odst.

⁶⁴ Tamtéž. 72 s.

⁶⁵ Ust. § 373 Zákona č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník

⁶⁶ Ust. § 757 tamtéž.

⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013 sp. zn. 29 Cdo 2869/2013

1 obchodního zákoníku „*Za okolnosti vylučující odpovědnost se považuje překážka, jež nastala nezávisle na vůli povinné strany a brání jí ve splnění její povinnosti, jestliže nelze rozumně předpokládat, že by povinná strana tuto překážku nebo její následky odvrátila nebo překonala, a dále, že by v době vzniku závazku tuto překážku předvíдалa.*“⁶⁸

Další případ, kdy došlo k vyloučení odpovědnosti členů statutárních orgánů, byl, jestliže jednali na základě pokynu valné hromady s podmínkou, že daný příkaz od valné hromady, po němž vznikla škoda, nebyl v nesouladu se stanovami společnosti nebo nebyl protiprávní. V takové situaci je daný člen povinen pokyn odřící, kdyby i přes tuto vadu pokyn provedl, bude odpovídat společnosti za vzniklou škodu.⁶⁹

Zvláštním příkladem vyloučení odpovědnosti člena statutárního orgánu vůči obchodní společnosti se stala situace, kdy dozorčí rada aplikovala své právo a zakázala povinné osobě určité jednání nebo mu k němu nedala souhlas a stanovy či zákon to požadoval a následné zmaření poškodilo obchodní společnost. Za způsobenou majetkovou újmu poté odpovídali tací členové dozorčí rady solidárně, kteří nepostupovali v souladu s povinností péče řádného hospodáře. Existovala i možnost solidární odpovědnosti jak dozorčí rady tak i statutárního orgánu viz § 201 odst. 4 obchodního zákoníku⁷⁰ „*Jestliže zákon nebo stanovy vyžadují k určitým jednáním představenstva předchozí souhlas dozorčí rady a dozorčí rada souhlas k takovému jednání nedá nebo využije-li dozorčí rada svého práva zakázat představenstvu určité jednání jménem společnosti, neodpovídají členové představenstva společnosti za škodu, která jí z důvodu splnění takového rozhodnutí dozorčí rady vznikne. Za škodu takto vzniklou odpovídají společně a nerozdílně ti členové dozorčí rady, kteří při rozhodování o jednáních uvedených v první větě nejednali s péčí řádného hospodáře. Jestliže dá dozorčí rada souhlas k jednáním uvedeným v první větě, za škodu vzniklou z takového jednání odpovídají společně a nerozdílně členové představenstva i dozorčí rady, kteří při rozhodování o tom, zda se má jednání uskutečnit, nevykonávali funkci s péčí řádného hospodáře.*“⁷¹

⁶⁸ Ust. § 374 odst. 1 Zákona č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník

⁶⁹ Černá, S. Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl. Praha: ASPI, 2006 249 s.

⁷⁰ Tamtéž, 250 s.

⁷¹ Ust. § 201 odst. 4 Zákona č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník

5.2 Rekodifikační změny v postavení a odpovědnosti členů statutárních orgánů

S příchodem nové rekodifikace na poli právní úpravy postavení a odpovědnosti členů statutárních orgánů se doznalo zcela logicky řady významných změn. Nejprve občanský zákoník je založen na antropocentrickém chápání a navrhuje antropologizaci právnických osob a přiklání se k hledisku, že právnické osoby jsou vlastně umělé útvary, které jsou vytvářeny s údělem, aby sloužily zájmům člověka.⁷² Právnická osoba nemá způsobilost sama o sobě jednat, a zákon tedy uvádí, že nahrazují její vůli členové orgánu právnické osoby a přijímají rozhodnutí podle § 151 odst. 1 občanského zákoníku *„Zákon stanoví, popřípadě zakladatelské právní jednání určí, jakým způsobem a v jakém rozsahu členové orgánů právnické osoby za ni rozhodují a nahrazují její vůli.“*⁷³ Zákon dále uvádí, že na venek za právnickou osobu konají obvykle její statutární orgány vystupující jako zástupci podle § 436 odst. 1 (*„Kdo je oprávněn právně jednat jménem jiného, je jeho zástupcem; ze zastoupení vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému. Není-li zřejmé, že někdo jedná za jiného, platí, že jedná vlastním jménem.“*⁷⁴) a následující občanského zákona, nejedná se tedy o nástroje přímého jednání právnické osoby jako takové.

Nový občanský zákoník se vzdal doktríny jednotného civilního deliktu a nově se věnuje odlišnému systému povinnosti nahradit škodu v důsledku porušení zákonné povinnosti a to v § 2910 a následující nebo smluvní povinnosti podle § 2913 a následující. Tato nová právní úprava se zcela zřetelně odkloňuje od představy generálního deliktu, který se nacházel v předešlé úpravě a to v § 420 občanského zákoníku z roku 1964 (*„Každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti“*⁷⁵).

Z důvodové zprávy vychází, že nový občanský zákoník zanechává v tom starém pojetí odpovědnosti jako sankce. V tomto sankčním pojetí nastupuje odpovědnost spolu s porušením povinnosti.

⁷² Eliáš, K. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Ostrava: Sagit, 2012, 77 s.

⁷³ Ust. § 151 odst. 1 Zákona č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník

⁷⁴ Ust. § 436 odst. 1 Zákona č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník

⁷⁵ Ust. § 420 odst. 1 Zákona č. 40/1964 Sb. Občanský zákoník

Ustanovení § 24 občanského zákoníku uvádí obecnou zásadu, že „Každý člověk odpovídá za své jednání, je-li s to posoudit je a ovládnout. Kdo se vlastní vinou přivede do stavu, v němž by jinak za své jednání odpovědný nebyl, odpovídá za jednání v tomto stavu učiněná.“⁷⁶. Dle důvodové zprávy v tomto ustanovení dochází ke změně směru od původního konvenčního sankční pojetí odpovědnosti k jejímu preventivnímu charakteru.⁷⁷

Významem institutu péče řádného hospodáře není, aby nastala povinnost k náhradě škody v příčinné souvislosti s jejím porušením. Opak je pravdou, cílí na to, aby si osoby zatížené touto povinností počínali tak, že jim vedlejší povinnost tedy nahradit škodu vůbec nevznikne. Z toho si můžeme dovodit, že se zde řeší odpovědnost jako něco dobrého jako pozitivní povinnost, nikoliv tedy odpovědnost jako sankční prostředek. Z toho uvedeného, je možné v tomto případě povinnosti hovořit raději o prospektivní koncepci odpovědnosti, jakožto odpovědnosti, která se stává skutečností při řádném jednání dané osoby, to znamená v souznění s požadavky na její bedra kladené v rámci svého výkonu funkce orgánu.⁷⁸

5.3 Soukromoprávní odpovědnost

Již z logiky věci vyplývá, že soukromoprávní odpovědnost (konkrétně pro naše potřeby odpovědnost za porušení povinnosti péče řádného hospodáře) se bude týkat ustanoveních ležících na spektru soukromého práva. Zejména se budeme věnovat ustanovením nacházejícím se v občanském zákoníku a zákoně o obchodních korporacích.

Pokud nastane situace, že člen představenstva nejedná dle standardu péče řádného hospodáře případně v rámci nezbytné loajality a tím tuto povinnost poruší, je odpovědný korporaci za újmu takto vzniklou. Následné hodnocení vzniku nároku probíhá v souladu s platnými obecnými zásadami pro založení nároku na náhradu újmy, aby takový nárok mohl vzniknout, musí být naplněny obecné požadavky. Těmito požadavky jsou odpovědnostní titul, což bude problematické protiprávní

⁷⁶ Ust. § 24 Zákona č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník

⁷⁷ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, L. Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 74 s.

⁷⁸ Tamtéž. 76 s.

jednání, vznik újmy, kauzální nexus mezi nesplněním povinnosti a vznikem újmy.⁷⁹ V občanském zákoníku nalezneme normu povinnosti náhrady újmy v § 2984 a následující tak, že

„(1) Povinnost nahradit jinému újmu zahrnuje vždy povinnost k náhradě újmy na jmění (škody).

(2) Nebyla-li povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu výslovně ujednána, postihuje škůdce, jen stanoví-li to zvlášť zákon. V takových případech se povinnost nahradit nemajetkovou újmu poskytnutím zadostiučinění posoudí obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu.“⁸⁰ Zákon dále dělá rozdíl mezi nemajetkovou újmu a újmu na jmění (což zákon uvádí jako škodu). Jak již vychází z mnou citovaného paragrafu, nutnost náhrady jinému újmy obsahuje vždy povinnost k náhradě újmy na jmění. Naopak z druhého odstavce můžeme vyčíst, že nemajetková újma se odčiní pouze, jestli to určí jiný speciální zákon, nebo to bude výslovně ujednáno. V § 3 odst. 2 zákona o obchodních korporacích, který řeší otázku vztahu tohoto zákona a občanského zákoníku, se uvádí, že *„Ukládá-li tento zákon povinnost nahradit újmu, postihuje škůdce i povinnost nahradit nemajetkovou újmu.“⁸¹*

Nový občanský zákoník uvádí povinnost nahradit škodu za tři rozdílné druhy soukromoprávních deliktů. Jedná se o porušení dobrých mravů v § 2909, porušení zákona v § 2910 a v § 2913 občanského zákoníku porušení smluvní povinnosti, přičemž jednotlivé odpovědnosti podle druhu nebudou stejné.

Porušení zákonné povinnosti funguje na subjektivním charakteru, pokud škůdce tedy narušitel, *„který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva.“⁸²* Zákon dále uvádí předpoklad v § 2911 občanského zákoníku, že ten, kdo způsobil újmu tím, že porušil stanovené povinnosti, předpokládá se, že tak bylo činěno zaviněním nedbalostním. Také je možnost, že

⁷⁹ Mancelová, S. Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti. Praha: C.H. Beck, 2015, 77 s.

⁸⁰ Ust. § 2984 Zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

⁸¹ Ust. § 3 odst. 2 Zákona č. 90/2012 Sb. zákon o obchodních korporacích

⁸² Ust. § 2910 Zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

nad rámec zákonem stanovených povinností může být člen představenstva odpovědný společnosti za případné další porušení podmínek, které byly ujednány formou smluvní a to z důvodu, že zákon umožňuje stanovit si další podmínky smluvní formou než jen zákonem vyžadované.

Porušení povinnosti péče řádného hospodáře, může mít v soukromoprávní rovině řadu důsledků pro takto jednajícího člena.

5.3.1 Vydání prospěchu

Vydání prospěchu je jedním z typických důsledků porušení péče řádného hospodáře. Tento důsledek je upraven v § 53 odst. 1 zákona o obchodních korporacích tak, že *„Osoba, která porušila povinnost péče řádného hospodáře, vydá obchodní korporaci prospěch, který v souvislosti s takovým svým jednáním získala. Není-li vydání prospěchu možné, nahradí ho povinná osoba obchodní korporaci v penězích.“*⁸³ Jedná se o návrat k pojetí náhrady vzniklé škody podle občanského zákoníku konkrétně v § 2951 odst. 1, který říká, že by se škoda měla vracet tzv. uvedením věci do předešlého stavu a pokud to není možné, případně to žádá poškozený, uhradí se újma v penězích, tím, že upřednostňuje právě variantu s vydáním prospěchu před jeho hrazením v penězích a tím vrátit předešlý stav. Podle mínění P. Šuka § 53 odst. 1 se týká případu, kdy člen voleného orgánu benefitoval z porušení péče řádného hospodáře bez toho, aby nutně vznikla újma obchodní korporaci.⁸⁴

Tím, že dojde k vydání prospěchu, nemusí automaticky dojít k vypořádání vzniklé újmy v návaznosti na porušení povinnosti péče řádného hospodáře. Ten, kdo nedostál své povinnosti péče řádného hospodáře, je krom vydání takového prospěchu povinen vyrovnat i potenciální škodu vzniklou z porušení, jak se uvádí v § 53 odst. 3 zákona o obchodních korporacích (*„Vznikla-li porušením péče řádného hospodáře obchodní korporaci újma, může ji obchodní korporace vypořádat podle smlouvy uzavřené s povinnou osobou; pro účinnost smlouvy se vyžaduje souhlas nejvyššího orgánu obchodní korporace přijatý alespoň*

⁸³ Ust. § 53 odst. 1 Zákona č. 90/2012 Sb. zákon o obchodních korporacích

⁸⁴ Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, 180 s.

*dvoutřetinovou většinou hlasů všech společníků.*⁸⁵⁾ a to podle ustanoveních věnujících se náhradě majetkové a nemajetkové újmy v § 2894 a dále. V případě, že o náhradu způsobené škody členem orgánu neusiluje statutární či kontrolní orgán společnosti, může se takové náhrady dožadovat i akcionáři a to formou akcionářské žaloby (*actio pro socio*). Jestliže se prokáže, že za danou škodu může více osob tedy členů orgánu, pak jsou všichni odpovědní k náhradě škody společně a nerozdílně jak stanoví § 2915 občanského zákona. Stejně se bude postupovat i v situaci, kdy několik osob na sobě nezávisle jednalo v rozporu s povinností péče řádného hospodáře a každý jednotlivý skutek mohl způsobit výsledný vznik škody a nebude možné určit, která konkrétní osoba byla zodpovědná. Další možností bude proporční způsob náhrady újmy a to se zřetelem na účasti každého člena orgánu na výsledném škodlivém následku. Pokud několik dlužníků je povinno plnit společně a nerozdílně, pak tedy jsou podle § 1872 odst. 1 občanského zákoníku zavázáni plnit jeden za všechny a všichni za jednoho. S tím přichází pravidlo, že věřitel má možnost chtít celou dlužnou částku nebo část po všech spoludlužnících, pouze některých či po náhodném jednom spoludlužníkovi.⁸⁶

5.3.2 Ručení člena orgánu v rámci § 159 odst. 3 občanského zákoníku

Občanský zákoník ve svém § 159 odst. 3 určí vznik ručení člena voleného orgánu tak, že *„Nenahradil-li člen voleného orgánu právnické osobě škodu, kterou jí způsobil porušením povinnosti při výkonu funkce, ačkoli byl povinen škodu nahradit, ručí věřiteli právnické osoby za její dluh v rozsahu, v jakém škodu nenahradil, pokud se věřitel plnění na právnické osobě nemůže domoci.*“⁸⁷. Podle názoru Štenglové a Havla v případě, kdy bude uzavřena smlouva o vypořádání újmy, která nebude v rozporu s § 2898 občanského zákoníku či s § 53 odst. 2 zákona o obchodních korporacích a plnění smlouvy bude řádné, ručení podle § 159 odst. 3 občanského zákoníku zanikne s tím, že věřitelé budou stále chráněni ustanoveními

⁸⁵ Ust. § 53 odst. 3 Zákona č. 90/2012 Sb. zákon o obchodních korporacích

⁸⁶ Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, 180 s.

⁸⁷ Ust. § 159 odst. 3 Zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

o relativní neúčinnosti dle § 589 a následující občanského zákoníku či žalobou na doplnění pasiv podle § 66 odst. 1 písm. b zákoníku o obchodních korporacích.⁸⁸

V neposlední řadě zákon o obchodních korporacích upravuje ručení členů orgánu obchodní korporace při porušení péče řádného hospodáře i v dalších ustanoveních jako § 65, § 324 odst. 3, § 368 odst. 3 a § 545 odst. 2.

5.3.3 Vznik ručení při úpadku obchodní korporace podle § 66 zákona o obchodních korporacích

Proto, aby byla uložena nějaká ze sankcí vycházejících z § 66 odst.1, je nezbytným požadavkem rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku obchodní korporace a o způsobu jeho řešení. Druhým esenciálním předpokladem, bez kterého není možné uvalit sankce v tomto paragrafu, je existence porušení některé povinnosti statutárního orgánu, které mělo za následek úpadek obchodní korporace, popřípadě nebylo možné hrozící úpadek zvrátit. Je tedy velmi podstatný fakt, jestli daný člen statutárního orgánu porušil povinnost péče řádného hospodáře. Třetím předpokladem pro uvalení těchto sankcí je pak podaná žaloba insolvenčního správce obchodní korporace. Jiná osoba není oprávněna k podání návrhu na zahájení řízení. A závěrem je zde čtvrtá podmínka, a to je přiměřenost sankce.⁸⁹

Ustanovení § 66 odst. 1 stanovuje požadavek na přiměřenost sankce pouze v situaci, kdy jde o žalobu na doplnění pasiv. Přiměřenost sankce se řeší ze zákona pouze v jednom případě a to ve vztahu k míře, jakou dané porušení povinnosti dopomohlo k nízké výši majetkové podstaty. S tím však nesouhlasí Štenglová a Havel, kteří vidí potřebu přiměřenosti i v jiných okolnostech. Jako příklad uvádí dosavadní výkon funkce žalovaným členem statutárního orgánu, jestli plnil jinak plnil své povinnosti řádně a tento exces byl jedinečný, závažnost provinění či majetkové poměry dotyčného.⁹⁰

Insolvenční správce *„rozhodne o povinnosti tohoto člena vydat do majetkové podstaty prospěch získaný ze smlouvy o výkonu funkce, jakož i případný*

⁸⁸ Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, 181 s.

⁸⁹ Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, 227 s. až 228 s.

⁹⁰ Tamtéž. 228 s.

jiný prospěch, který od obchodní korporace obdržel, a to až za období 2 let zpět před zahájením insolvenčního řízení, jedná-li se o insolvenční řízení zahájené na návrh jiné osoby než dlužníka; není-li vydání prospěchu možné, nahradí jej člen statutárního orgánu v penězích“⁹¹

5.3.4 Vyloučení člena představenstva z výkonu funkce

Zákon tuto otázku upravuje v § 63 zákona o obchodních korporacích tak, že

- (1) *Soud může i bez návrhu rozhodnout, že člen statutárního orgánu obchodní korporace, který v posledních 3 letech před zahájením řízení opakovaně nebo závažně porušil své povinnosti při výkonu funkce, nesmí až po dobu 3 let od právní moci rozhodnutí o vyloučení vykonávat funkci člena statutárního orgánu jakékoli obchodní korporace (dále jen „vyloučení člena statutárního orgánu“).*
- (2) *Soud rozhodne i bez návrhu o vyloučení člena statutárního orgánu, jestliže byla tomuto členovi statutárního orgánu uložena povinnost podle § 66 odst. 1.*
- (3) *Návrh na vydání rozhodnutí o vyloučení člena statutárního orgánu může podat každý, kdo na něm má důležitý zájem.*⁹²

Institut vyloučení z funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace rozhodnutím soudu zavedl zákon o obchodních korporacích. Do té chvíle bychom ho v českém právním řádu hledali marně. Důvodem pro vznik tohoto institutu vyloučení z výkonu funkce je snaha ochránit podnikatelské prostředí, třetí osoby a v neposlední řadě i samotnou společnost, aby nenastaly negativní následky spojené s tím, že tyto funkce člena statutárního orgánu vykonávají osoby, které hrubě neplnily své povinnosti s tím spojené. Tím, že dává zákonodárce soudu možnost při splnění zákonných podmínek zahájit řízení ex officio, ukazuje, že je zde i veřejný zájem, aby takové osoby funkci nevykonávaly. Jak uvedl Nejvyšší soud ve svém usnesení „*Obchodní korporace, členem jejíhož statutárního orgánu je osoba, která má být rozhodnutím soudu vyloučena z výkonu funkce člena statutárního orgánu*

⁹¹ Ust. § 66 odst. 1 písm. a Zákona č. 90/2012 zákon o obchodních korporacích

⁹² Ust. § 63 Zákona č. 90/2012 Sb. zákon o obchodních korporacích

obchodní korporace podle § 63 a násl. z. o. k., má důležitý zájem na vydání rozhodnutí o vyloučení ve smyslu tohoto ustanovení.“⁹³ ⁹⁴

Zákonodárce pak přináší dvě varianty důvodů, které následně vedou k vyloučení z výkonu funkce. První takovou variantou bude situace, kdy člen statutárního orgánu společnosti v rámci výkonu funkce stále nebo hrubě porušuje svoje povinnosti a tyto povinnosti mohou být jakékoliv podle § 63 odst. 1. Tou druhou variantou bude, kdy daný člen při výkonu funkce porušil povinnosti takovým způsobem, že došlo ke způsobení úpadku obchodní společnosti podle § 63 odst. 2.

Osoba přestává být členem ve všech obchodních korporacích nabytím právní moci rozhodnutí soudu o jejím vyloučení z funkce podle § 64 odst. 1. Může zde být výjimka podle § 64 odst. 2, kdy soud rozhodne, že jsou zde důvody, aby v některé obchodní korporaci dál zůstal ve funkci člena statutárního orgánu, jelikož z důkazů vyplývá, že v ní jednal řádně a pečlivě. Zároveň rozhodnutí znamená pro daného člověka překážku ve výkonu funkce člena v orgánu obchodní korporace po dobu trvání vyloučení.⁹⁵

5.4 Trestněprávní odpovědnost

V této podkapitole se budu věnovat trestněprávní odpovědnosti jako důsledku porušení povinnosti péče řádného hospodáře a zároveň pojednám o dvou základních trestných činech, které přímo souvisí s povinností péče řádného hospodáře a to o porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 trestního zákoníku a o porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti podle § 221 trestního zákoníku.

Trestněprávní úprava odpovědnosti za porušení péče řádného hospodáře úzce souvisí s úpravou v soukromoprávní sféře, konkrétně tedy s úpravami občanského

⁹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2018, sp. zn. 29 Cdo 2227/2016

⁹⁴ Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, 213 s.

⁹⁵ Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, 213 s.

zákoníku a zákona o obchodních korporacích. Právě hospodářská trestná činnost, má hodně společného s ustanoveními z druhého konce dualistického pojetí práva. Při plnění povinností vyplývajících z občanského a obchodního práva ve vztahu k péči řádného hospodáře je potřeba i některých „donucovacích prostředků“, jako nám poskytuje správní právo ve formě správních deliktů a následných sankcí, tak i trestní právo tam, kde nepostačuje mírnější forma potrestání za porušení povinnosti péče řádného hospodáře.

Podle Nejvyššího soudu není podstatné, že se některý originární vztah řešil formou soukromoprávní cesty a neovlivňuje to nijak možnost trestněprávní odpovědnosti, když judikoval usnesením ze dne 13. 1. 2016 sp. zn. 3 Tdo 1555/2015, že trestní právo se stará i o hodnoty a vztahy, které jsou řešeny odlišnými právními odvětvími a jeho aplikace je možná tam, kde prostředky těchto odlišných právních odvětví k dostatečné ochraně nestačí, jelikož byl spáchán trestný čin, a za dodržení všech podmínek a předpokladů stanovených trestním právem jak hmotným tak procesním, je bezpochyby třeba, aby stát dopravil pachatele trestného činu k trestní odpovědnosti a následně požadované jednání vynutit za užití sankce. Byla-li naplněna skutková podstata ve všech důležitých znacích spáchaným trestným činem, nelze dopustit, aby stát rezignoval na svou roli při ochraně zákonem chráněných zájmů fyzických i právnických osob tím, že bude daná situace odkloněna na existenci institutů občanského práva či jiných právních odvětví, které je možné využít k zajištění navrácení finančních prostředků, které byly ovlivněny samotným trestným činem.⁹⁶

5.4.1 Porušení povinnosti při správě cizího majetku

Objektem trestného činu podle § 220 jsou majetková práva v nejširším smyslu a nepřímě je chráněn i zvláštní vztah důvěry mezi osobou, které patří určitý majetek, a tím, kdo je povinen ho opatrovat nebo spravovat.

Jednáním se zde rozumí, že pachatel způsobí jinému škodu nikoli malou tak, že dojde k porušení podle zákona jemu svěřené nebo smluvně převzaté povinnosti spravovat nebo pečovat o cizí majetek. Jádrem trestného činu je tedy podle § 220

⁹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2016 sp. zn. 3 Tdo 1555/2015

trestního zákoníku takové jednání, které může být jak konáním, tak opomenutím, kterým vzniká škoda na cizím majetku, a není podstatné, aby došlo k obohacení pachatele nebo někoho jiného.

Povinnost spravovat nebo pečovat o cizí majetek mají osoby, které jsou povinny spravovat záležitosti jiných osob, pokud v tom je zahrnuta i povinnost péče o jejich majetek nebo nakládání s ním. Tato povinnost může být také nazývána též jako péče o majetek, péče řádného hospodáře, odborná péče či náležitá péče.⁹⁷

Porušení povinnosti spravovat nebo pečovat o cizí majetek spočívá v tom, že pachatel nejedná v souladu s obecným nebo konkrétní definicí obsahu takové povinnosti. K porušení povinnosti spravovat nebo pečovat o cizí majetek může nastat zejména konáním pachatele neboli nějakým aktivním jednáním, předně s takovým nakládáním s cizím opatrovaným nebo spravovaným majetkem, při němž pachatel nezíská do opatrovaného nebo spravovaného majetku odpovídající protihodnotu, např. pokud dojde k prodeji části majetku za evidentně neodpovídající hodnotu, bez jakéhokoliv důvodu zřídí zástavní právo na opatrovaném nebo spravovaném majetku, dlouhodobě a za nepřiměřeně nízký úrok ba dokonce za úrok neexistující půjčí tento majetek někomu jinému, bezdůvodně daruje či jinak pochybně převede majetek na jinou osobu, použije opatrovaného nebo spravovaného majetku k investicím, které jsou až příliš velkým rizikem, nebo pronajme svěřený majetek za absurdně nízké nájemné.⁹⁸

Co se týče subjektivní stránky, tak pro trestní odpovědnost za trestný čin porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1 trestního zákoníku, je vyžadováno úmyslné zavinění pachatele podle § 15 trestního zákoníku, ale může postačit i úmysl nepřímý podle § 15 odst. 1 písm. b, to znamená, že jestli si pachatel je vědom toho, že porušuje svou zákonnou nebo smluvně převzatou povinnost spravovat nebo pečovat o cizí majetek a že tím je schopen jinému způsobit újmu nikoli malou, a je si tohoto možného následku vědom. Úmysl tedy musí mířit jak vůči porušení povinnosti spravovat nebo pečovat o cizí majetek, tak i k možnosti způsobení škody na majetku.⁹⁹

⁹⁷ Šámal, P. a kol. Trestní zákoník, 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009, Praha, 1970 s. až 1973 s.

⁹⁸ Tamtéž. 1977 s. až 1978 s.

⁹⁹ Tamtéž 1981 s.

5.4.2 Porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti

Jedná se o nedbalostní formu trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku vůči jeho úmyslné alternativě, která se nachází v § 220 trestního zákoníku. Tento trestný čin je upravený v § 221 trestního zákoníku.

Tato skutková podstata, pochází a byla přejata z dřívější úpravy podle § 255a starého trestního zákoníku s určitým pozměněním. Změny nastaly v tom, že ustanovení § 221 bylo vytvořeno tak, aby nevzbuzovalo nejistotu ve směru nedbalostního zavinění pachatele jak vůči porušení jeho povinnosti spravovat nebo pečovat o cizí majetek, tak vůči škodě, která je způsobena porušením této povinnosti. Další novinkou je oproti staré úpravě, že se může jednat jak o zavinění z vědomé i nevědomé nedbalosti, a tím pádem se možnost trestního postihu rozšiřuje.¹⁰⁰

Podstata tohoto trestného činu je jinak ve všech ohledech totožná jako úprava úmyslné formy tohoto trestného činu podle § 220 trestního zákoníku až na několik odchylek uvedených níže.

Odlišnosti můžeme spatřovat v tom, že trestní odpovědnost podle § 221 odst. 1 je napojena na tyto faktory rozdílné od ustanovení § 220 odst. 1:

- a) trestáno je porušení jen důležité povinnosti při spravování nebo péči o cizí majetek,
- b) k naplnění základní skutkové podstaty je potřeba, aby porušením uvedené povinnosti vznikla značná škoda,
- c) zákon požaduje zavinění ve formě nedbalosti, ale musí se jednat o hrubou nedbalost.¹⁰¹

¹⁰⁰ Šámal, P. a kol. Trestní zákoník, 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009, Praha, 1989 s.

¹⁰¹ Tamtéž.

5.4.3 Způsobení úpadku

Tento trestný čin zvaný způsobení úpadku, který je upravený podle § 224 trestního zákoníku, se řadí do kategorie tzv. úpadkových deliktů, což je možné dovodit byť jen ze samotného názvu skutkové podstaty. Co se týče objektu trestného činu, jedná se o identický objekt trestného činu, jaký se nachází i u trestných činů velmi podobných, jako jsou trestné činy poškození věřitele, zvýhodnění věřitele, porušení insolvenční povinnosti a popřípadě i pletichy v insolvenčním řízení, tedy objektem je ochrana majetkových práv věřitelů. V právním předpisu § 224 trestního zákoníku je upravována trestněprávní ochrana před teoretickým ohrožením, které plyne ze stavu úpadku dlužníka a tedy možnost, že by došlo ke zmaření pohledávek původních i nových věřitelů daného dlužníka. Skutková podstata trestného činu způsobení úpadku podle našeho trestního zákoníku v § 224, je značně podobná skutkové podstatě přečinu úpadku z nedbalosti, který se nacházel ve starém rakouském trestním zákoníku v § 486, který byl v platnosti na území České republiky tedy tehdejší Československé republiky a to až do roku 1950. V rámci tohoto platného ustanovení v § 224 trestního zákoníku mohou nastat problémy jak s výkladovým, tak i aplikačním principem, jelikož se v tomto ustanovení vyskytují neurčité právní pojmy obecného charakteru jako „hrubý nepoměr“ a „vydání hrubě nepřiměřená“. Těmto otázkám by měl přispět faktor judikatury a napomoci tak správnému výkladu například zavinění z hrubé nedbalosti.¹⁰²

Skutkové podstatě trestného činu způsobení úpadku podle § 224 trestního zákoníku je ve většině aspektů velmi podobná předešlé právní úpravě trestného činu předdlužení podle § 256c starého trestního zákoníku. Aspekty, které jsou odlišné od původní úpravy, budou jednak to, že je nyní už předpokladem pro trestní odpovědnost podle § 224 trestního zákoníku jakýkoli úpadkový stav, neplatí tedy už jen předdlužení, takže jím může být i pouhá platební neschopnost podle § 3 odst. 1 písm. c insolvenčního zákona. Druhou významnou odlišností je subjektivní stránka pachatele, která stanovuje požadavek na alternativně zavinění úmyslné, nebo z nedbalosti, přičemž se může jednat jak o vědomou, tak i nevědomou

¹⁰² Šámal, P. a kol. Trestní zákoník, 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009, Praha, 2029 s.

nedbalost, ale co do její intenzity se vyžaduje hrubá nedbalost ve smyslu § 16 odst. 2 trestního zákoníku.¹⁰³

Trestní zákoník blíže se blíže nezabývá stavem úpadku, v němž se pachatel ocitl jednáním uvedeným v § 224 odst. 1 trestního zákoníku. Případně i za situace, kdy pachatel v úpadku jedná způsobem určeným podle § 224 odst. 2 trestního zákoníku, proto bude nutné použít charakteristiku úpadku z toho, jak uvedený stav řeší zákon o úpadku a způsobech jeho řešení neboli insolvenční zákon, který je primárním předpisem tzv. úpadkového práva, když trestný čin způsobení úpadku podle § 224 trestního zákoníku se řadí právě mezi tyto delikty úpadkové.¹⁰⁴

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ Tamtéž.

6 Právní úprava péče řádného hospodáře ve Velké Británii

V této kapitole se budu věnovat právní úpravě péče řádného hospodáře ve Velké Británii.

Ve Velké Británii je úprava této problematiky upravena v zákoně o obchodních společnostech, konkrétně v § 171-177, a to od roku 2009.

Povinnosti ředitelů obchodních společností jsou v britském právu děleny na několik druhů, a to na fiduciární povinnosti (fiduciary duties) a povinnosti péče, schopnosti a bedlivosti (duty of care, skill and diligence), kdy fiduciary duties jsou ještě rozvedeny soudy equity a povinnosti duty of care, skill and diligence jsou se odvíjí od odpovědnosti za nedbalost podle common law.¹⁰⁵

Mezi základní povinnosti ředitelů patří povinnost dodržovat zákony a stanovy společnosti (dle § 171 britského zákona o obchodních společnostech), nicméně tato povinnost nevyplývá z řádného a pečlivého výkonu funkce, ale je právě jednou z tzv. fiduciárních povinností.¹⁰⁶

Fiduciární povinnosti jsou pak takové povinnosti, které souvisí se situací, kdy byla osoba svěřena s důvěrou správa cizích záležitostí, a to podle jejího svobodného uvážení. V podstatě jde o to, že fiduciáři jedná za nějakou jinou osobu a to podle své vůle. To ale neznamená, že fiduciář nemusí jednat v zájmu této osoby, je to právě naopak a zároveň musí vyloučit své zájmy.¹⁰⁷

Naopak povinnost péče (duty of care, skill and diligence) je typická tím, že jejím porušením je i samotná odborná nezpůsobilost, narozdíl od té fiduciární, kde je důležité porušení samotné důvěry. Tato povinnost je konkrétně zakotvena v § 174 britského zákona o obchodních společnostech. Je ale důležité zmínit, že tyto dvě odpovědnosti se nevylučují a je možné, aby se v jednom případě aplikovala právní odpovědnost podle obou typů.¹⁰⁸

V dnešní době má dvojí rozdělení povinností vliv především v situacích, kdy dochází k hodnocení následků porušení povinnosti. Při posuzování je proto třeba

¹⁰⁵ DAVIES, P. L. *Gover and Davies' Principles of Modern Company Law*. 8. vyd. London: Sweet & Maxwell, 2008, 488 s.

¹⁰⁶ Tamtéž, 497 s. a HANNIGAN, B. *Company Law*. 2. vyd. New York: Oxford University Press, 2009, 172 s.

¹⁰⁷ KEAY, A., KOSMIN, L. *Directors' Duties*. Bristol: Jordans, 2009, 21 s.

¹⁰⁸ HANNIGAN, B. *Company Law*. 2. vyd. New York: Oxford University Press, 2009, 172 s.

zvážit, zda došlo ze strany ředitele k porušení fiduciárních povinností nebo povinností péče, schopností a pečlivosti. V případě porušení fiduciárních povinností ředitel odpovídá společnosti bez ohledu na to, zdali v tomto případě existuje zavinění nebo na to, zdali společnost utrpěla škodu. V druhém případě pak nese statutární ředitel odpovědnost jen za zaviněné porušení povinností.¹⁰⁹

Britský zákon o obchodních společnostech v § 174 objasňuje, že statutární ředitel, při výkonu funkce, je povinen prosazovat rozumnou péči, schopnosti a pečlivost. Další odstavec pak toto ustanovení rozvádí tak, že se tím myslí péče, schopnosti a pečlivost, kterou by uplatnila rozumná a svědomitá osoba s obecnými znalostmi, schopnostmi a zkušenostmi, které je možné rozumně očekávat od osoby, která vykonává funkci statutárního ředitele ve vztahu ke společnosti a s obecnými znalostmi, schopnostmi a zkušenostmi, které má statutární ředitel.¹¹⁰

Toto ustanovení pak má objektivní i subjektivní část. Objektivní nám určuje, že člen představenstva by měl jednat způsobem, jakým by jednala osoba ve srovnatelné pozici. Subjektivní částí je pak to, že člen představenstva musí jednat se všeobecnými znalostmi, schopnosti a zkušenostmi.¹¹¹

Statutární ředitel proto musí dosát takové úrovně, aby bylo možné říci, že jednal tak, jak by jednala rozumná osoba vykonávající jeho funkci. Naopak v případě že nejednal tak, jak by bylo možné očekávat od osoby s jeho znalostmi, schopnostmi a zkušenostmi, pak je povinen nahradit škodu, kterou porušením své dané povinnosti způsobil.

Pokud bychom se podívali dále do historie, tak by šlo obecně říci, že povinnost péče statutárních ředitelů nebyla na nějaké vysoké úrovni. Jednalo se o subjektivní pojetí, tzv. *diligentia quam in suis* (péče jako o vlastní)¹¹²

Jako příklad je možné ukázat případ Marquis of Bute's Case. Žalovaný se stal předsedou, přesněji řečeno byl jmenován předsedou správní rady spořitelny ve věku 6 měsíců a byl jím dalším 39 let. Za tu dobu ale svou funkci v podstatě nevykonával, například na jednání správní rady byl jednou. Nicméně i tak byl nakonec žalován o

¹⁰⁹ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, L. Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 19 s.

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ MANCELOVÁ, S. Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 114 s.

¹¹² DAVIES, P. L. *Gover and Davies' Principles of Modern Company Law*. 8. vyd. London: Sweet & Maxwell, 2008, 489 s.

náhradu škody, která vznikla spořitelně, a to právě z důvodu zanedbání povinné péče, a to i když ji vlastně způsobili zaměstnanci spořitelny. Nicméně žaloba neuspěla a soud se vyslovil v tom smyslu, že takové povinnosti, které mají vykonávat statutární ředitelé jsou příležitostné povahy, a proto stačí, když ředitel jedná s následnou péčí jen tehdy, když se jednání orgánu účastní, přičemž k tomu ale vlastně není povinen.¹¹³

V Británii se neočekávalo, že statutární ředitelé jsou profesionálové se zkušenostmi, vlastně by se dalo říci, že to bylo přesně naopak. Do těchto funkcí byly často jmenováni lidé jen kvůli prestiži jejich postavení, které bylo spojeno se šlechtickými tituly, kdy cílem bylo, aby společnost nabyla nějaké výhody jen a pouze z tohoto jejich postavení. Toto je opět možné ukázat na soudním případě, konkrétně na *Re Denham & Co.* Zde byl žalován člen správní rady společnosti, který byl právě příslušníkem šlechty. Dle soudu proto od něj nemohlo být očekáváno, že bude schopen porozumět chodu společnosti a potřebným dokumentům, které byly právě příčinou klamavého jednání předsedy správní rady. Soud proto rozhodl tak, že není možné, aby nesl odpovědnost za škodu, která byla způsobena porušením povinné péče (*duty of care, skill and diligence*). Soud také řekl, že pokud si akcionáři vyberou jako členy správní rady inkompetentní osoby, pak je to jen jejich problém a takové neschopné osoby si zaslouží.¹¹⁴

Dalším důležitým precedentem pak byl *Re City Equitable Fire insurance Co*, kde byly vysloveny následující zásady, které byly aplikovány po další desetiletí. První zásadou byla ta, že statutární ředitel nemusí prokazovat vyšší schopnosti, než je možné žádat od osoby jeho znalostí a zkušeností. Druhou bylo to, že statutární ředitel není povinen věnovat nepřetržitou pozornost záležitostem společnosti. Poslední pak zakotvovala to, že pokud statutární ředitel přenesou určitou a svoji povinnost na někoho jiného, pak může mít za to, že tato osoba vykonává svěřenou povinnost poctivě, tedy pokud neexistují okolnosti, které by evokovaly opak. Nicméně toto rozhodnutí bylo mylně interpretováno jak soudci, tak i akademiky. Ti u této povinnosti péče (*duty of care, skill and diligence*) měli za to, že se jedná o čistě subjektivní a ignorovali úseky rozsudku, kde soudce judikoval, že statutární ředitel musí funkci vykonávat s určitou mírou “rozumné péče, kterou je možné

¹¹³ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, L. Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 20 s. až 21 s.

¹¹⁴ Tamtéž. 21 s.

očekávat od běžného člověka v daných okolnostech při zařizování věcí vlastních. Ignorace této části precedentu pak byla silně kritizována.¹¹⁵

Pro nové pojetí úrovně povinné péče (duty of care, skill and diligence), ke které jsou povinni statutární ředitelé obchodních společností, byla stěžejní prvoinstanční rozhodnutí soudce Hoffmanna, kde vyslovil názor, že odpovědnost není čistě subjektivní. Zde také avizoval, že péče, kterou musí vynakládat statutární ředitel je stanovena v § 214 (4) britského insolvenčního zákona.¹¹⁶

Ve věci Norman v Theodore Goddard například judikoval, že statutární ředitel společnosti by měl disponovat znalostmi, které lze očekávat od osoby, která vykonává tyto povinnosti. Ukázal to na příkladu statutárního ředitele, který se věnuje správě nemovitého majetku obchodní společnosti. Ten by měl mít znalosti týkající se managementu nemovitostí, ale už ne ty o optimalizaci daní.¹¹⁷

V rozhodnutí Re D'Jan of London pak soudce opět vyslovil názor, že povinnost péče statutárního ředitele je dána v § 214 odst. 4 britského insolvenčního zákona. Věc se týkala toho, že statutární ředitel si před podpisem řádně nepřečetl pojistnou smlouvu a následně pojišťovna odmítla plnit z pojistky, protože ve smlouvě byly uvedeny nepravdivé údaje. V tomto případě ale statutární ředitel nesl odpovědnost, protože došlo k porušení povinné péče (duty of care, skill and diligence).¹¹⁸

Zásadní v daném ustanovení § 214 odst. 4 britského insolvenčního zákona je pak to, že je obsaženo objektivní i subjektivní kritérium. Podle něj je vzniká totiž u statutárního ředitele povinnost účasti na likvidaci společnosti příspěvkem k majetku likvidované společnosti částkou určenou soudem, a to pokud věděl nebo mohl vědět, že společnost se nevyhne insolvenci. Předmětný odstavec 4 pak říká, že statutární ředitel měl znát takové skutečnosti, které by mohly být očekávány od osoby se stejnou funkcí a zkušenostmi, jaké má statutární ředitel.

Toto ustanovení ale bylo aplikováno ale až v konečné fázi existence společnosti, tedy v okamžiku, kdy už bylo jasné, že k likvidaci dojde. Z toho pak soudce Hoffmann dovodil, že by stejná úroveň péče měla být požadována od

¹¹⁵ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, L. Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 21 s.

¹¹⁶ Tamtéž. 22 s.

¹¹⁷ Tamtéž. 22 s.

¹¹⁸ Re D'Jan of London [1993] BCC 646

statutárních ředitelů obchodních společností i v rámci běžné existence společnosti.¹¹⁹

Následně během reformy práva obchodních společností došlo k vyslovení souhlasného názoru jak od komise pro reformu práva, tak i od konzultační skupiny ministerstva obchodu a inovací a vlády, a proto tedy došlo k zakotvení tohoto postojů do § 174 britského zákona o obchodních společnostech.

Nyní je třeba si vlastně vysvětlit, co je obsahem povinnosti péče. V tomto případě je třeba vycházet ze soudních rozhodnutí, ale ne z těch o porušení povinnosti péče, protože těch obecně moc není¹²⁰, ale z rozhodnutí ve věcech diskvalifikace statutárních ředitelů obchodních společností podle britského zákona o diskvalifikaci. Takový ředitel může být diskvalifikován, pokud byl členem správní rady a společnost upadla do insolvence a zároveň je jasné, že jeho jednání je důvodem pro vyslovení nezpůsobilosti k výkonu funkce. Pro nás je důležité, že právě při posuzování způsobilosti k výkonu funkce se posuzuje i to, zdali z jeho strany došlo k porušení povinnosti péče (duty of care, skill and diligence).¹²¹

Významné je rozhodnutí *Re Barings plc (No 5) Secretary of State for Trade and Industry v Baker (No 5)*. Zde byly vyjádřeny nároky na jednání statutárních ředitelů následovně. Statutární ředitelé mají soustavnou povinnost nabývat a pěstovat dostatečnou znalost a porozumění podnikání obchodní společnosti a to jak kolektivně, tak i každý sám za sebe. Tato schopnost a porozumění má pak sloužit k řádnému výkonu jejich povinností. Dále bylo judikováno, že i když statutární ředitelé disponují možností delegace svých pravomocí na jiné osoby a důvěřují jim, tak je to stejně nezabavuje povinnosti dohlížení nad výkonem těchto delegovaných pravomocí. Poslední závěr se pak vztahoval k předchozímu, kdy bylo řečeno, že na jeho aplikaci není možné vytvořit žádné univerzálně platné pravidlo, a proto budou vždy důležité okolnosti každého jednotlivého případu.¹²²

Obecně lze tedy říci, že při hodnocení povinnosti péče je důležitá znalost a informovanost statutárního ředitele o věcech týkajících se obchodní společnosti a

¹¹⁹ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, L. Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 23 s.

¹²⁰ KEAY, A., KOSMIN, L. *Directors' Duties*. Bristol: Jordans, 2009, 174 s.

¹²¹ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, L. Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 23 s.

¹²² Tamtéž. 23 s. až 24 s.

vertikální a horizontální přenos pravomocí na jiné osoby, kdy je nutné počítat s tím, že poměry v každé jedné obchodní společnosti jsou jiné.

Dále je dána povinnost statutárního ředitele udělat si vlastní nezávislý názor, a to dle § 173 odst. 1 britského zákona o obchodních společnostech. Nicméně není vyloučena možnost nechat si poradit od experta, kdy ale stále musí být zachovány náležitosti povinné péče (duty of care, skill and diligence).¹²³

Ze zákona se pak po statutárním řediteli žádá, aby disponoval takovými znalostmi, schopnostmi a zkušenostmi, které je možné očekávat od osoby v postavení statutárního ředitele, nicméně přesně odborné požadavky není možné v žádném případě sjednotit, protože obchodních společnosti se velmi liší, a to jak v oblasti jejich typů, tak i velikostí.¹²⁴

Na závěr je možné říci, že v britském právu se povinnost péče, schopnosti a pečlivost (duty of care, skills and diligence) neodvíjí od fiduciárních povinností (fiduciary duties), které v sobě zahrnují o požadavek na loajalitu. Příčinou této situace je historický vývoj, jak bylo naznačeno výše.¹²⁵

¹²³ HANNIGAN, B. *Company Law*. 2. vyd. New York: Oxford University Press, 2009, 241 s.

¹²⁴ DAVIES, P. L. *Gover and Davies' Principles of Modern Company Law*. 8. vyd. London: Sweet & Maxwell, 2008, 241 s. a 491 s.

¹²⁵ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, L. *Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 25 s.

7 Komparace české a britské právní úpravy péče řádného hospodáře

V této kapitole se pokusím o porovnání české právní úpravy péče řádného hospodáře a britské právní úpravy duty of care. Povinnost péče řádného hospodáře je v českém právním řádu upraveno v občanském zákoníku a to konkrétně v § 159. Na tento paragraf posléze přímo navazuje v zákoně o obchodních korporacích § 51 odst. 1, který konečně v rámci rekodifikace soukromého práva přinesl ze zahraniční úpravy pravidlo podnikatelského úsudku do tuzemského právního řádu a vyplnilo tak mezeru, která zde byla. Na druhou stranu již zmiňovanou duty of care nalezneme v britském zákoně o obchodních společnost v ustanovení § 174. Při pohledu na tyto dvě úpravy je možné narazit jak na shodné prvky, tak i na rozdílné právní přístupy.

7.1 Rozdíly mezi péčí řádného hospodáře a duty of care

Jedním z výrazných rozdílů mezi úpravami se stal fakt, že po soukromoprávní rekodifikaci český právní řád poznal institut pravidla podnikatelského úsudku. Toto pravidlo bylo zaneseno do zákona o obchodních korporacích konkrétně do § 51 odst. 1. Toto pravidlo umožňuje ochranu tomu, kdo při podnikatelském rozhodování jednal pečlivě s potřebnými znalostmi a v obhajitelném zájmu obchodní korporace. Ochrana díky pravidlu podnikatelského úsudku znamená, že při podnikatelském rozhodování, pokud je činěno s péčí řádného hospodáře, nebude daná osoba odpovědná za případné negativní následky svého rozhodnutí vůči společnosti. Je zde tedy možnost, aby soudy následně přezkoumali, jestli daná osoba postupovala v souladu s péčí řádného hospodáře.

Na druhou stranu pojem business judgement rule britský zákon o obchodních společnostech nezná, respektive v právní úpravě bychom ho hledali marně. Britové takové pravidlo nepřijali, i když se o něm značně debatovalo. Jednoduše proto z jakých historických reálií pochází, tamní soudy nejsou zvyklé hodnotit podnikatelská rozhodnutí. Také se obávali, že by takové pravidlo mohlo být velmi nekompatibilní s principem precedentů. A z těchto důvodů business judgement rule není reálnou právní institucí v Británii.

Dalším rozdílem je chápání povinnosti loajality, zatímco v českém právním řádu po rekodifikaci soukromého práva je již povinnost loajality pevně jednou ze součástí institutu péče řádného hospodáře, v britském právu to tak není.

Před rekodifikací u nás byla povinnost loajality neupravená v právních normách. Proto nebylo ani na akademické úrovni jasno, jestli povinnost loajality je součástí péče řádného hospodáře, nebo jedná-li se o nějakou samostatnou povinnost. Na druhou stranu česká judikatura hovořila jasně a povinnost loajality považovali za samozřejmou část péče řádného hospodáře.

Naopak v Británii vnímají povinnost loajality a povinnost řádné péče jako naprosto nesouvisející povinnosti. To souvisí s dlouhodobým historickým procesem tvorby práva.

7.2 Obdobné prvky péče řádného hospodáře a duty of care

Při porovnávání české právní úpravy a britské právní úpravy narazíme na to, že například s otázkou kompetentního výkonu funkce člena statutárního orgánu se vypořádávají obdobným stylem a to tak, že uloží jistou povinnost péče, která s sebou nese požadavky na bedlivý, informovaný, profesionální a pečlivý výkon funkce v souladu se zákonem.¹²⁶

Dalším podobným znakem je objektivizovaný standard péče. Přičemž britské právní úpravě trvalo opravdu dlouho, než se od původního judikatorního subjektivního chápání péče ve věci vlastní dopracovalo k objektivizovanému standardu, který je nyní upravený zákonem. Obdobný směr odklonu od povinnosti péče ve věci vlastní k povinnosti kompetentní fiduciární správy je možné pozorovat i v české právní úpravě po rekodifikaci soukromého práva.¹²⁷

Velmi podobné v jistém smyslu téměř totožné jsou obě porovnávané úpravy i v otázce povinnosti potřebných znalostí. V české právní úpravě se předpokládá pouze taková typová znalost, která se může spravedlivě od člena

¹²⁶ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, L. Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob. Praha: Wolters Kluwer ČR, 26 s.

¹²⁷ Tamtéž.

orgánu očekávat ve smyslu svého stavu a povolání. Obecně se dá říct, že nejsou povinnými znalostmi odborné znalosti, pouze v případě bylo-li tak dojednáno.¹²⁸

Britská verze povinnosti potřebných znalostí vychází ze soudní judikatury a to tak, že statutární ředitelé obchodních společností mají přikázanou povinnost kolektivně i samostatně se vzdělávat a udržovat si tak potřebnou žádoucí znalost a porozumění obchodní společnosti, čímž jim bude umožněno dostát svým zákonným povinnostem¹²⁹

¹²⁸ Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, 165 s. až 166 s.

¹²⁹ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, L. Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob. Praha: Wolters Kluwer ČR, 23 s.

Závěr

V mé závěrečné diplomové práci jsem se věnoval tématu „Péče řádného hospodáře“. V rámci tématu jsem se věnoval jednotlivým částem povinnosti péče řádného hospodáře, dále jsem se zaměřil na velmi důležité pravidlo podnikatelského úsudku. V neposlední řadě jsem se zabýval možnými právními důsledky na základě porušení povinnosti péče řádného hospodáře a to jak v soukromoprávní rovině, tak i v rovině trestněprávní, došlo i na ohlédnutí za úpravou britské právní úpravy tohoto institutu a následnou komparaci s českým právním řádem.

Za cíl práce jsem si vymezil analyzovat a popsat institut péče řádného hospodáře v českém právním řádě, pravidlo podnikatelského úsudku, důsledky porušení této povinnosti péče řádného hospodáře a také analyzovat britskou právní úpravu týkající se duty of care a následně provést komparaci české a britské úpravy.

Tato povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, která dopadá na členy statutárního orgánu kapitálové společnosti se jen stěží dá považovat za něco nového v českém právním řádu, ale i přesto je nutné zmínit, že rekonstrukcí soukromého práva povinnost jednat s péčí řádného hospodáře doznala určitých změn. Velmi podstatnou změnou se stalo upravení pravidla podnikatelského úsudku dle zahraniční předlohy v zákoně o obchodních korporacích.

V první kapitole jsem se věnoval pohledu do historie institutu péče řádného hospodáře. Rozebral jsem původ této povinnosti z římského práva odvozeného od standardu jednání tzv. otce rodiny. Dále jsem se zabýval právním vývojem péče řádného hospodáře na území dnešní České republiky. Konkrétně jsem rozebral pohled na péči řádného hospodáře v obecném zákoníku občanském z roku 1811, ve všeobecném zákoníku obchodním z roku 1862 a v zákoně č. 58/1906 Sb. z. an. o společnostech s ručením obmezeným.

Ve druhé kapitole jsem se pokusil stanovit subjekty, na které dopadá povinnost péče řádného hospodáře, rozebral jsem pojem obchodní společnost, zaměřil jsem se na orgány a členy statutárních orgánů v obchodních korporacích a na vztah mezi členem představenstva a akciovou společností.

Třetí kapitola pojednává o samotné povinnosti péče řádného hospodáře a jejích částech. Definoval jsem pojem péče řádného hospodáře a popsal, jakým

způsob to fungovalo před rekonstrukcí soukromého práva. Následně jsem pojednal o povinnosti loajality a povinnosti péče jakožto součástech institutu povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře.

Čtvrtou kapitolu jsem se věnoval relativně novému prvku českého právního řádu a to pravidlu podnikatelského úsudku. Toto pravidlo bylo přejato ze zahraniční úpravy a poskytuje jistou míru ochrany při podnikatelském rozhodování. Pokud člen statutárního orgánu jedná s povinností péče řádného hospodáře a zejména s loajalitou, nemusí se obávat nepříznivých následků pro společnost vlivem svého rozhodnutí a nebude odpovědný za způsobenou škodu. Dále pojednávám o základních kritériích pravidla podnikatelského úsudku, jimiž jsou nezbytná loajality, obhajitelný zájem společnosti, informovanost a již zmíněné podnikatelské rozhodování.

V páté kapitole se zabírám důsledky porušení povinnosti péče řádného hospodáře. Rozebírám právní úpravu odpovědnosti členů statutárních orgánů před rekonstrukcí soukromého práva, posléze se věnuji i změnám po již zmíněné rekonstrukci. Za prvé pojednávám o soukromoprávní odpovědnosti za porušení povinnosti péče řádného hospodáře a zabývám se sankcemi, kterým daný člen může čelit. Jedná se o vydání prospěchu z porušení péče řádného hospodáře, vyloučení člena představenstva z výkonu funkce, vznik ručení při úpadku obchodní korporace podle § 66 zákona o obchodních korporacích a ručení člena orgánu v rámci § 159 odst. 3 občanského zákoníku. Dále jsem se podíval i na trestněprávní odpovědnost za porušení péče řádného hospodáře, zde Nejvyšší soud judikoval, že není podstatné, že se některý originární vztah řešil formou soukromoprávní cesty a neovlivňuje to nijak možnost trestněprávní odpovědnosti. Speciálně jsem se zaměřil na trestné činy porušení povinnosti při správě cizího majetku, jeho nedbalostní alternativu a trestný čin způsobení úpadku.

V šesté kapitole se věnuji právní úpravě péče řádného hospodáře (*duty of care, skill and diligence*) v britském právním řádu. Pojednal jsem o tradičním subjektivním a moderním objektivizovaném pojetí povinné péče a povinnosti loajality.

Sedmá závěrečná kapitola pak je věnována komparaci české a britské právní úpravy péče řádného hospodáře. Pojednal jsem o odlišnostech jednotlivých úprav jako jsou rozdíly v rámci chápání povinnosti loajality a existence respektive

neexistence pravidla podnikatelského úsudku. Také jsem se zmínil o prvcích shodných v obou právních řádech.

Cizojazyčné resumé

In my diploma thesis I dealt with the topic "Due managerial care". Within the topic, I have dealt with the different parts of the duty of due managerial care and I have also focused on the very important rule of business judgment. Last but not least, I dealt with the possible legal consequences based on the breach of the duty, both in private law and in criminal law; I also looked at the British legal regulation of this institute and then compared it with the Czech legal order.

The aim of my thesis was to analyse and describe the institution of duty of care in the Czech legal system, the rule of business judgment, the consequences of breach of this duty of care and also to analyse the British legal regulation concerning the duty of care and then to make a comparison between the Czech and British regulation.

This duty to act with due care, which falls on the members of the statutory body of a capital corporation can hardly be considered as something new in the Czech legal system, but it is nevertheless necessary to mention that the recodification of private law has brought certain changes to the duty to act with due care. A very significant change was the modification of the business judgment rule according to the foreign model in the Commercial Corporations Act.

In the first chapter, I looked into the history of the institution of due diligence. I have analysed the origins of this duty in Roman law, derived from the standard of conduct of the so-called father of the family. Next, I dealt with the legal development of the duty of due managerial care on the territory of the present-day Czech Republic. In particular, I have analysed the view of the duty of due managerial care in the General Civil Code of 1811, in the General Commercial Code of 1862.

In the second chapter, I have attempted to identify the subjects to whom the duty of due managerial care applies, I have analysed the concept of a commercial company, I have focused on the body and members of the statutory body in commercial corporations and on the relationship between a member of the board of directors and a joint stock company.

The third chapter deals with the duty of care itself and its components. I have defined the concept of the duty of due managerial care and described the way it worked before the recodification of private law. I then discuss the duty of loyalty and the duty of care as components of the institution of the duty of care.

In the fourth chapter I dealt with a relatively new element of the Czech legal system, namely the rule of business judgment. This rule was adopted from foreign legislation and provides a certain degree of protection in business decision-making. If a member of the statutory body acts with the duty of due managerial care and especially with loyalty, he does not have to fear adverse consequences for the company due to his decision and will not be liable for the damage caused. I then discuss the basic criteria of the business judgment rule, which are the necessary loyalty, the company's defensible interest, information and the aforementioned business judgment.

In Chapter five, I discuss the consequences of a breach of the duty of care. I analyse the legal regulation of the liability of members of statutory bodies before the recodification of private law, and then I discuss the changes after the aforementioned recodification. Firstly, I discuss private law liability for breach of the duty of care of a statutory manager and the sanctions a member may face. These include the issuance of the benefit of the breach of due care, the disqualification of a board member from holding office, the incurrance of liability in the event of the bankruptcy of a business corporation under section 66 of the Business Corporations Act and the liability of a member of a body under section 159(3) of the Civil Code. I have also looked at criminal liability for breach of due care of a good manager, here the Supreme Court has held that it is immaterial that some original relationship was dealt with through a private law route and does not affect the possibility of criminal liability. I have specifically focused on the offences of breach of duty in the management of another's property, its negligent alternative and the offence of causing bankruptcy.

In Chapter six, I consider the law of duty of care, skill and diligence in the UK legal system. I discuss traditional subjective and modern objectified notions of the duty of care and the duty of loyalty.

The seventh and final chapter is devoted to a comparison of Czech and British law on the duty of care. I have discussed the differences between the

different arrangements such as the differences in the understanding of the duty of loyalty and the existence or otherwise of the business judgment rule. I have also referred to the elements that are identical in both jurisdictions.

Seznam použité literatury a dalších pramenů

Česká literatura

ČERNÁ, S. *K některým aspektům zájmu kapitálové společnosti. In Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám: právo společnosti – ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku.* Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-262-5.

ČERNÁ, S. *Obchodní právo. Akciová společnost.* 3. díl. Praha: ASPI, 2006, ISBN 80-7353-164-1.

Eliáš, K. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem.* Ostrava: Sagit, 2012, ISBN 978-80-7208-922-2.

KINCL, J., URFUS, V., SKŘEPEJK, M. *Římské právo.* 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-031-1.

MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti.* V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-584-8.

MORAVEC, Tomáš a Lucie ANDREISOVÁ. *Obchodní společnosti pohledem Corporate Governance.* Praha: Grada Publishing, 2021. Právo pro praxi. ISBN 978-80-271-1217-3.

NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, Lucie. *Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob.* Praha: Wolters Kluwer, 2019. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-039-7.

SOMMER, O. *Učebnice soukromého práva římského.* II. díl., reprint původního vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2011. ISBN 978-80-7357-616-5.

Zahraniční literatura

DAVIES, P. L. *Gover and Davies' Principles of Modern Company Law.* 8. vyd. London: Sweet & Maxwell, 2008, ISBN 978-0421-94900-3.

HANNIGAN, B. *Company Law*. 2. vyd. New York: Oxford University Press, 2009, ISBN 978-01-9928-638-6.

KEAY, A., KOSMIN, L. *Directors' Duties*. Bristol: Jordans, 2009, ISBN 978-1-84661-1490.

Komentáře

LASÁK J. a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-537-5.

ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*, 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2009, Praha, ISBN 978-80-7400-109-3.

ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-799-6.

Odborné články

BEJČEK, J. *Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností. Právní rozhledy*. 2007, č. 17, ISSN 1210-6410.

Právní předpisy

Císařský patent č. 946/1811 Sb. zák. soud. Obecný zákoník občanský.

Zákon č. 1/1863 ř. z., všeobecný rakouský obchodní zákoník.

Zákon č. 58/1906 ř. z., o společnostech s ručením obmezeným.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

Zákon č. 40/1964 Sb. občanský zákoník

Zákon č. 182/2006 Sb. zákon o úpadku a způsobech jeho řešení

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 89/2012 Sb, občanský zákoník.

Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

Judikatura

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013 sp. zn. 29 Cdo 2869/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2016 sp. zn. 3 Tdo 1555/2015

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2016 sp. zn. 29 Cdo 5036/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2018, sp. zn. 29 Cdo 2227/2016

Nález Ústavního soudu ze dne 21.8. 2018, sp. zn. III. ÚS 669/17

Zahraniční judikatura

Re D'Jan of London [1993] BCC 646

Další zdroje

Důvodová zpráva k § 44 až § 71 zákona č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích